

КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ МУЗИЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ІМЕНІ Д. Є. ЗАДОРА»
ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ

Циклова комісія «Теорія музики»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора

з навчально-виховної роботи

Гірник М.Ю.

27 серпня

2025

Дата

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
УКРАЇНСЬКА МУЗИЧНА ЛІТЕРАТУРА

галузь знань

спеціальність

освітньо-професійний ступінь

освітньо-професійна програма

02 Культура і мистецтво

025 Музичне мистецтво

Фаховий молодший бакалавр

Музичне мистецтво

Розробник: Мадяр-Новак Віра Василівна, викладачка-методистка, кандидатка мистецтвознавства, заслужена діячка мистецтв України

Програму навчальної дисципліни «Українська музична література» обговорено та схвалено на засіданні циклової комісії «Теорія музики», протокол № 1 від 27 серпня 2025 року

Голова циклової комісії

Підпис

Стинич Н.І.

під

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Характеристика навчальної дисципліни
	денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Курс: 2
	Семестр 3–4
	Аудиторні заняття – 72 год.
Загальна кількість годин – 90	Практичні – 72 год.
	Самостійна робота – 18 год.
	Форми підсумкового контролю:
	4 семестр - залік

Статус дисципліни: обов'язкова

Мова навчання: українська

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Курс «Українська музична література» відіграє важливу роль у формуванні національної ідентифікації та світогляду майбутніх українських та музикантів-педагогів і виконавців.

Мета навчальної дисципліни – виховати повагу до вітчизняної професійної музики, допомогти орієнтуватися у мистецьких процесах національної музичної культури, закласти високі громадянські, моральні та музично-художні позиції, а також формувати музично-естетичні смаки.

Завдання курсу «Українська музична література» – пізнання кращих зразків українського професійного музичного мистецтва різних епох: від найдавніших часів – до сучасності, а також вивчення творчих біографій видатних українських композиторів з осмисленням особливостей певних епох, історичних умов розвитку та стильових проявів українського музичного мистецтва.

ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ (Міждисциплінарні зв'язки)

«Українська музична література» є логічним продовженням вивчення навчальних дисциплін мистецького спрямування: теорії музики, гармонії, сольфеджіо світової музичної літератури, музичного фольклору, фортепіано; а також – окремих загальноосвітніх, гуманітарних та соціально-економічних дисциплін: культурології, філософії та історії України.

Розпочинаючи вивчення української музичної літератури, здобувачі передвищої фахової освіти вже мають навички та вміння щодо опанування творчих біографій композиторів, аналізу музичних творів різних жанрів: опер, симфоній, симфонічних поем, кантат, сонат, романсів, вокальних та інструментальних циклів, вивчення оглядових тем тощо. У характеристиці мистецьких напрямків вони залучають набуті знання з філософії, культурології, що дозволяє проводити паралелі між музикою та іншими видами мистецтв (літературою, поезією, живописом, архітектурою), а в оглядових темах – актуалізують знання історії України. Для ілюстрування з нот фрагментів основних музичних тем програмових композиторських творів української музики (на фортепіано або голосом) здобувачі освіти вже володіють музичною грамотою, грою на фортепіано та навичками сольфеджування. У визначення фольклорних джерел тих чи інших музичних композицій мають попередньо здобуті знання з музичного фольклору.

ПЕРЕЛІК ЗАГАЛЬНИХ

І СПЕЦІАЛЬНИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ВИПУСКНИКА

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні компетентності:

ЗК 3 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово

ЗК 5 Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу

ЗК 6 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

ЗК 7 Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології

ЗК 8 Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях

Спеціальні компетентності:

СК 1 Здатність використовувати знання та розуміння традиційних і сучасних культурно-мистецьких процесів і практик у власній професійній діяльності

СК 4 Здатність використовувати спеціалізовані знання з теорії, історії та методології музичного мистецтва.

СК 5 Здатність демонструвати професійні навички та уміння в музично-теоретичній/виконавській/педагогічній/ організаційно-творчій діяльності.

СК 8 Здатність оперувати професійною термінологією.

СК 9 Здатність застосовувати інтегровані знання з інших видів мистецтва в професійній діяльності.

СК 10 Здатність використовувати технологічні ресурси, новітні цифрові звукові технології в професійній діяльності.

СК 11 Здатність відслідковувати і оцінювати власний прогрес та досягнення у професійній сфері, проявляти критичну самосвідомість.

СК 13 Здатність презентувати результати своєї творчої/педагогічної/ організаційно-творчої діяльності перед аудиторією з урахуванням її специфіки.

СК 14 Здатність до професійної самореалізації

РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ДИСЦИПЛІНОЮ

Вивчення навчальної дисципліни передбачає досягнення наступних результатів:

РН 5 Застосовувати аналіз та синтез для розв'язання інтерпретаційних завдань, абстрактно і творчо мислити

РН 6 Визначати зміст, форму, жанрово-стильові особливості музичного твору як на слух, так і при вивченні нотного тексту

РН 9 Оперувати традиційними й сучасними знаннями в контексті освітньої виконавської/музично-теоретичної/організаційно-творчої діяльності.

PH 13 Використовувати професійну термінологію під час виконання творчих та навчальних завдань

PH 15 Позитивно сприймати конструктивні критичні зауваження фахівців щодо своїх навчальних і творчих результатів і використовувати їх для власного професійного розвитку.

PH 20 Зберігати та примножувати культурно-мистецьку спадщину регіону.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач передвищої фахової освіти повинен **знати**:

- етапи розвитку української музики;
- представників різних епох і художньо-стилістичних напрямків українського музичного мистецтва;
- жанрову палітру вітчизняної професійної музики;
- основні музичні твори провідних українських композиторів;
- характерні особливості вивчених музичних творів, їх приналежність до тієї чи іншої епохи чи художньо-стильового напрямку;
- основні біографічні відомості про вітчизняних композиторів;
- регіональні композиторські школи в контексті багатогранності та різноманітності української музичної культури;
- композиторські твори регіональних митців (в т.ч. й закарпатських).

Здобувач освіти повинен **вміти**:

- відрізнити стилістику української музики від іншонаціональної;
- визначати на слух музичні жанри;
- визначати на слух стилістику українського середньовіччя, бароко; вітчизняного класицизму, романтизму, імпресіонізму, експресіонізму, неофольклоризму, неокласицизму, неоромантизму
- визначати на слух вивчені музичні твори українських композиторів, музичні жанри охарактеризувати вивчені фольклорні жанри;
- проілюструвати провідні музичні теми вивчених творів українських композиторів;
- охарактеризувати засоби музичної виразовості в музичних творах,
- визначати музичну форму;
- розкрити основні віхи творчої біографії українських композиторів;
- дати загальну характеристику творчості композитора та музичного твору;
- самостійно орієнтуватися у музичному житті України.

У результаті вивчення предмету здобувач освіти **називає**:

- хронологічні межі середньовіччя, відродження, бароко; просвітництва, романтизму, імпресіонізму, експресіонізму, символізму,

неофольклоризму, неокласицизму, неоромантизму та постмодернізму в Україні;

- визначальні риси кожної з епох та художньо-стилістичних напрямків українського музичного мистецтва;
- хорові жанри вітчизняного бароко;
- різновиди партесного концерту;
- ранні українські симфонії;
- авторів перших українських пісень-романсів;
- різновиди хорового концерту нового стилю;
- етапи розвитку хорового концерту, представники;
- провідні теми романтизму;
- засновника української національної опери;
- композитора, що співпрацював з українським «театром корифеїв»;
- автора музики українського державного гімну;
- одного із авторів української романтичної симфонії;
- засновника перемишльської композиторської школи;
- засновника української національної композиторської школи;
- сучасників і послідовників М. Лисенка;
- провідні жанри творчості М. Лисенка та його композиторський спадок;
- сфери діяльності М. Лисенка;
- історичну народну музичну драму в творчості М. Лисенка;
- наймасштабнішу кантату М. Лисенка;
- фортепіанний твір М. Лисенка, в якому вперше в українській музиці втілюється образ кобзаря;
- жанри творчості композиторів українського «розстріляного відродження»: М. Леонтовича, К. Стеценка, Я. Степового;
- роль С. Людкевича та В. Барвінського у розвитку професійного українського музичного мистецтва на Західній Україні;
- новаторські жанри у творчості В. Косенка;
- засновників української національної симфонії (ліричного та драматичного типу);
- українських композиторів-корифеїв з плеяди шестидесятників;
- представників різних регіональних шкіл;
- закарпатських композиторів;
- найвідоміші твори закарпатських композиторів;

наводить приклади:

- оперних різновидів у творчості М. Лисенка;
- різновидів жанру романсу у творчості М. Лисенка;
- музичних жанрів у циклі «Музика до “Кобзаря”» М. Лисенка
- хорових обробок українських народних пісень М. Леонтовича;
- музичних творів М. Скорика;
- музичних творів Є. Станковича;
- музичних творів В. Сильвестрова;
- музичних творів Л. Дичко;

виявляє особливості:

- знаменного розспіву;
- музики до шкільної драми;
- музичних цехів;
- кантів;
- партесного концерту, як вершини українського Бароко;
- хорового концерту нового стилю, як вершини українського Просвітництва;
- **характеризує:**
- творчість М. Дилецького та його «Воскресенський канон» ;
- творчість М. Березовського та його «Не отвержи»;
- творчість Д. Бортнянського та хоровий концерт «№15 «Прийдіте, воспоім»
- творчість А. Веделя та хоровий концерт №3 «Доколе, Господи»;
- творчість С. Гулака-Артемівського та оперу «Запорожець за Дунаєм»;
- творчість П. Ніщинського та хор «Закувала та сива зозуля » з «Вечорниць»;
- творчість М. Колачевського та «Українську симфонію»;
- творчість М. Лисенка та «Музику до “Кобзаря”», «Тараса Бульбу», солоспіву «Садок вишневий коло хати», «Ой одна», рапсодію №2;
- творчість С. Людкевича та «Кавказ»;
- творчість В. Барвінського та цикл «5 прелюдій»;
- творчість Л. Ревуцького та симфонії №2, «Хустини», фортепіанних творів;
- творчість Б. Лятошинського та симфонії №3, «Відображення»;
- творчість М. Скорика та «Карпатський концерт»;
- творчість Є. Станковича та камерну симфонію №3;
- творчість В. Сильвестрова та симфонії №5;
- творчість Л. Дичко та кантати «Чотири пори року»;
- творчість Д. Задора та І. Мартона

виявляє історичну роль творчості композиторів в українській музиці:

- М. Дилецького;
- М. Березовського;
- Д. Бортнянського;
- А. Веделя;
- М. Вербицького;
- С. Гулака-Артемівського;
- П. Ніщинського;
- М. Колачевського;
- М. Лисенка;
- М. Леонтовича;
- К. Стеценка;
- Я. Степового;
- С. Людкевича;
- В. Барвінського;

- В. Косенка;
- Л. Ревуцького;
- Б. Лятошинського;
- М. Скорика;
- Є. Станковича;
- В. Сильвестрова;
- Л. Дичко;
- Д. Задора та І. Мартона на Закарпатті.

здійснює огляд розвитку українського музичного мистецтва:

- в добу Середньовіччя;
- в добу Бароко;
- в добу Просвітництва;
- в добу Романтизму;
- на початку ХХ століття;
- періоду шестидесятників;
- Незалежної України.

застосовує знання, виявляючи музикознавчу компетентність:

- для аналізу невідомих музичних творів;
- для порівняння вивчених музичних творів;
- для порівняння творчості композиторів;

пояснює, використовуючи фундаментальні ідеї:

- особливості жанрів української музики: партесного концерту, хорового концерту нового стилю, симфонії, опери, кантати, концертних етюдів,

порівнює:

- хорові концерти М. Березовського, Д. Бортнянського та А. Веделя;
- подібності та відмінності між ранніми українськими симфоніями;
- творчість українських класиків і романтиків;
- творчість романтиків і митців початку ХХ століття;
- ранній і пізній періоди творчості композиторів;
- творчість Д. Задора та творчість І. Мартона

застосовує набуті знання:

- для самостійної характеристики нових музичних творів;
- для визначення стильової приналежності композиторських творів українських митців до певних епох та мистецьких напрямків;
- для виявлення спільності мистецьких процесів у різних регіонах України;
- для аналізу композиторської спадщини молодих регіональних композиторів.

ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є поточний контроль знань здобувачів освіти. До його основних завдань належать:

- оцінювання рівня засвоєння здобувачами освіти програмного матеріалу дисципліни;
- інформування здобувачів освіти про якість їх роботи над вивченням дисципліни;
- мотивація здобувачів освіти до систематичної активної роботи протягом семестру;
- аналіз успішності та вплив викладача на процес самостійної роботи здобувачів освіти й ефективність навчального процесу в цілому.

Систематичність і активність роботи здобувача освіти протягом семестру контролюються й оцінюються за такими видами роботи:

- виступи на практичних заняттях;
- участь в обговоренні питань з певної теми;
- відповіді на запитання викладача;
- виконання домашніх завдань;

Діагностикою результатів навчання в кінці V семестру слугує підсумкова оцінка, кінці VI семестру – диференційований залік.

ПРИНЦИПИ ПОБУДОВИ ТА ОСОБЛИВОСТІ КУРСУ

Курс побудований за історико-монографічним принципом: передбачає поєднання загального і конкретного: з одного боку, ознайомлення із історичними умовами розвитку української музики на різних етапах, із загальними закономірностями, тенденціями художньо-стилістичних напрямків, естетичними принципами, розвитком суміжних видів мистецтв, специфікою становлення тих чи інших жанрів музичних жанрів; а з іншого – виявлення індивідуального творчого «почерку» провідних вітчизняних митців.

Добір музичного матеріалу визначається за історичним значенням музичних творів, яскравістю їх художньо-образного змісту і типовістю в контексті виявлення стилю композитора.

Вивчення «Української музичної літератури» поділено на 5 розділів:

1. Українське Середньовіччя, Відродження та Бароко.
2. Українська музика доби Просвітництва: а) пісні романси; б) хорові концерти; в) інструментальна музика.
3. Українська музика доби Романтизму: а) попередники і сучасники М. Лисенка.; б) постать М. Лисенка.
4. Українська музика ХХ ст. та початку ХХІ ст.: а) композитори періоду «українського розстріляного відродження»; б) композитори часів тоталітарного режиму; в) композитори-шестидесятники; г) корифеї сучасної української музичної культури.
5. Українське професійне музичне мистецтво рідного краю.

Така послідовність викладу матеріалу надає можливість прослідкувати еволюцію музичного розвитку, виявити художні цінності музики, як виду мистецтва, досягнути загальні закономірності та індивідуальні особливості

розвитку української національної композиторської школи. Хронологічний підхід покликаний розвивати мислення здобувачів освіти, навчити поєднувати широкий спектр загально естетичних явищ з аналітичним вивченням конкретних музичних творів.

П'ятий розділ враховує регіональний фактор. Він передбачає опрацювання краєзнавчих матеріалів і дозволяє здобувача освітнім бути обізнаними з творчістю місцевих композиторів. У програмі, орієнтованій на здобувачів передвищої фахової освіти Закарпатської області, розглядається становлення професійної музичної культури Закарпаття.

Вступні оглядові теми до кожного з розділів налаштовують на сприйняття творчості композиторів у контексті епохи.

Практичні заняття передбачають різні форми роботи: подання нового матеріалу, слухання на уроці композиторських творів, опитування, музичні вікторини, тематичні контрольні роботи, самостійне опрацювання літератури і т. д.

Глибшому засвоєнню предмета сприяє організація самостійної роботи здобувачів освіти, яка передбачає концентрування уваги на найважливіших моментах вивчення програмового матеріалу; а також різні форми контролю та перевірки знань.

Вивчення української музичної літератури розраховане на 90 год. (з них: практичних – 72 години, самостійної роботи здобувачів освіти – 18 годин).

Основною формою оцінювання результатів навчання є поточний контроль знань здобувачів освіти та проведення тематичних контрольних робіт по завершенню вивчення певного розділу. В кінці V семестру передбачено виставлення підсумкової оцінки, в кінці VI семестру – проведення диференційованого заліку.

НОРМАТИВНИЙ ЗМІСТ, РОЗПОДІЛ ЗАГАЛЬНОГО ОБСЯГУ ГОДИН МІЖ ВИДАМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЮ РОБОТОЮ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ, ПОСЛІДОВНІСТЬ, ОРГАНІЗАЦІЙНІ ФОРМИ НАВЧАЛЬНИХ ЗАНЯТЬ

Розділ I. Музика найдавніших часів, середньовіччя, ренесансу та бароко

Тема 1. Огляд розвитку музичного мистецтва на території України у найдавніші часи та у східних слов'ян

Предмет та завдання курсу. Витоки української музики. Музична культура як специфічний різновид культури. Теорії походження музики.

Археологічні знахідки найдавніших музичних інструментів на території України. Специфіка найдавнішого музичного мистецтва. Роль ударних інструментів та провідне значення ритму у первісні часи. Поява перших духових інструментів і початок формування звуковисотності. Стрій перших інструментів. Паралельний розвиток вокальної та інструментальної музики. Синкретизм, усна форма побутування, колективна творчість і синтез

первісного музичного мистецтва. Ритуальне і сигнальне призначення первісного мистецтва.

Відомості про формування слов'янської етнічної групи. Праслов'яни (сколоти) в складі Скіфської держави. Черняхівська культура і Антська держава. Період поділу слов'ян на західних, східних і південних. Склад східнослов'янських племен. Рівень розвитку їх культури та особливості світогляду. Характерні риси музики східних слов'ян (звуквисотність в межах кварта-квінти, колективне виконання, роль ритмоформул, мелодичних поспівок та складочислової будови в диференціації музичних жанрів). Формування календарно-обрядового фольклору. Поява перших струнних інструментів (гудок, гуслі). Торгівельні зв'язки з грецькими містами-колоніями на півдні України.

Музичні твори: Зразки календарного та обрядового музичного фольклору.

Тема 2. Музична культура Київської Русі. Знаменний розспів

Музична культура Київської Русі – новий рівень у розвитку мистецтва. Естетика Середньовіччя. Три гілки розвитку музичної культури: 1) селянська музика; 2) князівсько-дружинна музика; 3) церковна музика. Загальний огляд кожної із них. Скоморохи – перші професійні музиканти-універсали, характерний тип середньовічного мандрівних співців. Бояни – придворні музиканти при князівських дворах. Скоморошини та билини. Високий рівень розвитку інструментальної музики в Київській Русі.

Характеристика знаменного розспіву (загальне визначення, прототипи, естетика). Особливості музичної мови. Поява першого нотування – палеовізантійської нотації. Поняття про систему осьмогласія, церковні музичні жанри, знамена та кіноварні знаки. Еволюція розвитку знаменного розспіву.

Музичні твори: Фрагмент Ірмологіону. Розспів «Не ридай мене...». *Хрестоматія української доживотної музики*. Ч. 1 Київ, 1974.

Тема 3. Огляд розвитку української музичної культури в XVII ст.

Музичні жанри українського бароко. Творчість М. Дилецького

Українське Бароко (2-пол. XVII – 1-пол. XVIII ст.). Естетика. Бароковий прояв у різних видах мистецтв. Музика у братських школах, колегіумах, Києво-Могилянській академії. Переломне значення XVII століття. Розвиток багатоголосся.

Нові музичні жанри. Характеристика кантів та його різновидів. Роль музики в шкільному театрі. Діяльність музичних цехів. Партесний концерт – вершинне явище вітчизняного Бароко. Виявлення характерних рис жанру партесного концерту.

М. Дилецький. Роль композитора в утвердженні жанру партесного концерту та найперших теоретичних узагальненнях багатоголосної музики

XVII століття («Грамадика музикальна») Біографічні відомості про композитора. «Воскресенський канон» М. Дилецького – «енциклопедія українського Бароко». Аналіз твору. Образність. Структура твору. Тематичні особливості.

Музичні твори: Канти «Уже тя лишаюся», «Радуйся, радість твою воспіваю», «Щиголь тугу маєт». *Хрестоматія української дожовтневої музики*. Ч.1. Київ, 1974. [ноти]. М. П. Дилецький «Воскресенський канон».

Розділ 2. Українська музика другої половини XVIII – початку XIX століття (доби Просвітництва)

Тема 4. Огляд розвитку вітчизняної музики у другій половині XVIII – початку XIX століття. Сольна пісня-романс. Творчість С.Климовського, Г. Сковороди

Особливості розвитку вітчизняної музики в добу Просвітництва. Три мистецькі течії: класицизм, реалізм, сентименталізм. Нова система музичних жанрів. Посилення ролі світського начала.

Сентименталізм, як стиль. Його вплив на формування пісні-романсу. Визначальні риси жанру та його національне забарвлення. Пісня-романс у творчості С. Климовського та Г. С. Сковороди. Поява жанрових різновидів пісні-романсу (побутовий романс, романс-псалом, романс в народному дусі). Музичний аналіз творів «Їхав козак за Дунай» С.Климовського та обробки цього твору Л.Бетховеном.

Г. С. Сковорода-музикант. Життєвий і творчий шлях. Музична характеристика ряду романсів із циклу «Сад Божественних пісень» («Всякому городу нрав і права», «Стоїть явор над горою»). Прогресивне значення творчості Г. Сковороди.

Музичні твори: Пісні-романси С. Климовського «Їхав козак за Дунай»; Г. Сковороди «Всякому городу нрав і права», «Стоїть явор над горою», «Ой ти птичко жовтобока». *Хрестоматія української дожовтневої музики*. Ч.1. Київ, 1974 [ноти].

Тема 5. Інструментальна музика другої половини XVIII – початку XIX століття. Початок формування національної симфонії. Е. Ванжура «Українська симфонія» C-dur (I–III ч.)

Класицизм як стиль; його розвиток в другій половині XVIII – поч. XIX ст. Основні жанри: симфонія, соната, хорівий та інструментальний концерт, квартет.

Розвиток інструментальної музики на території України. Формування поміщицьких симфонічних оркестрів. Їх репертуар. Перші зразки симфоній вітчизняних композиторів. 2 течії: 1) симфонії в дусі віденських класиків (засновник Д. Бортнянський), 2) симфонії з цитатами українських народних пісень (засновник Е. Ванжура).

Біографічні відомості про Е. Ванжуру. Різонаціональні витoki творчості. «Українська симфонія» Е. Ванжури. Історія написання та віднайдення твору. Жанровий різновид – ліро-жанрова симфонія. Зміст. Нетрадиційна структура симфонії (тричастинна). Єдність циклу. Прозорість оркестру. Стилiстика твору: зв'язок з гайднiвсько-моцартiвським стилем та введення цитат українських народних пісень. Аналіз музики I–III частин «Української симфонії» Е. Ванжури: зміст, форма, особливості тематизму. Значення симфонії в започаткуванні традицій українського симфонізму (в повільній частині – романсові інтонації; в фіналі – козацькі ритми).

Музичні твори: «Українська» симфонія Е. Ванжури. *Хрестоматія української дожовтневої музики*. Ч.1. Київ, 1974 [ноти].

Тема 6. Симфонія невідомого автора g-moll (I–IV ч.)

Симфонія невідомого автора g-moll (I–IV ч.) як продовження традицій «Української симфонії» Е. Ванжури та подальший розвиток жанру симфонії в добу Просвітництва.

Офіційні відомості про можливого автора та період написання твору. Загальна характеристика симфонії. Тип симфонії – ліро-драматична. Особливості циклу та його музичної мови. Поєднання класичних тенденцій з ранньоромантичними; гайднiвсько-моцартiвського стилю з цитатами українських народних пісень. Втілення ідеї: від страждань – до радості в 4-частинному циклі, де I частина – напружене Сонатне Allegro з розгорнутим повільним вступом і глибокими внутрішніми контрастами; II частина «Романс» – ліричний центр симфонії; III частина «Менует» – жанрова замальовка; IV частина «Козачок» – картина народного свята, втілення радості. Музичний аналіз кожної із частин: образності, будови, тематизму, специфіки інструментування, тонального плану. Наявність монотематизму (g-b). Симфонія невідомого автора g-moll – один із етапних творів на шляху формування української національної симфонії.

Музичні твори: Симфонія невідомого автора початку XIX століття. *Хрестоматія української дожовтневої музики*. Ч.1. Київ, 1974 [ноти].

Тема 7. Хоровий концерт другої половини XVIII століття.

Творчість М. Березовського.

Хоровий концерт нового стилю – найяскравіший національний музичний жанр вітчизняного Просвітництва. Зв'язок з традиціями партесного концерту (*a cappella*, супровід до богослужіння, церковні тексти, основні партії: дискант, альт, тенор, бас; інтонаційні зв'язки). Приналежність до стильових засад класицизму (урівноваження раціонального з емоційним, циклічність, індивідуалізований тематизм, класична гармонія, зменшення кількості голосів до кількості основних партій (4-голосся), зміна мозаїчності на глибоке розкриття образів, наявність образних, темпових, метро-ритмічних і тональних контрастів між частинами; посилення психологічного начала). Особливості розвитку хорового концерту нового стилю: стрімкий

злет, оновлення жанру через кожні 10 років і припинення існування після смерті Катерини II.

А. Рачинський і М. Березовський – засновники хорового концерту нового стилю. Відомості про А. Рачинського. Характеристика життя і творчості М. Березовського: творчі злети і трагічне завершення життя; звернення до жанрів хорового концерту, опери та скрипкової сонати. Збережені твори.

«Не отвержи...» – ранній хоровий концерт М. Березовського, перехідний від Бароко до класицизму та вершина творчих пошуків композитора. Новаторський за різновидом (ліро-драматичний). 4-частинний цикл. Традиційний за літературною основою. Загальний зміст: через подолання труднощів – до утвердження людської гідності. Ознаки ранньокласичної стилістики. Залишкові явища Бароко: значна роль поліфонії, використання пікардійської терції, барокової символіки, епізодичної мозаїчності, об'єднання частин у мікроцикли за принципом прелюдії і фуґи (I–II частина без перерви, III–IV частина об'єднані гармонією). Утвердження тенденцій класицизму: відмова від надмірних прикрас, циклічність, психологізм, індивідуалізований тематизм, класична гармонія, контрасти між частинами. Музичний аналіз кожної із частин концерту: образність, будова, особливості тематизму. Монотематизм між частинами. Арковість і завершеність циклу. Яскравість гармоній (близькість до гармоній романтиків!), риси національного. Утвердження класичної фуґи. Поєднання поліфонічного і акордового мислення.

Музичні твори: М. Березовський. Хоровий концерт «Не отвержи мене во время старости». *Хрестоматія української дожовтневої музики*. Ч.1. Київ, 1974. [ноти].

Тема 7. Творчість Д. Бортнянського

Перехід до зрілого класицизму. Д. Бортнянський – послідовник традицій М. Березовського. Багатожанровість творчості: один із перших авторів опери (опери-серія, опери-буффа, ліро-комічних опер); клавірних сонат, клавірного концерту, інструментальних ансамблів. Автор перших зразків симфонії («Концертна симфонія» Сі-бемоль мажор), значної кількості хорових концертів.

Життєвий і творчий шлях Д. Бортнянського. Провідні риси стилю.

Хорова творчість. Розвиток хорового концерту, збагачення рисам світської інструментальної та оперної музики. Два періоди хорової творчості.

Домінування світлої образності та урочистого типу хорових концертів в ранній період. Хоровий концерт №15 «Приидите, воспоим...» – типовий зразок даного жанру у творчості композитора. Приуроченість твору до Великодня. Образний зміст і структура. Глибокі контрасти між частинами. Зв'язок з маршами, урочистими кантами та інструментальними фанфарами в I та III частинах; зв'язок з арією *lamento*, хоралом та опосередковано

з траурною музикою у II частині. Ясність, лаконічність, зв'язок з фольклорними інтонаціями та досконалість музичної тканини.

Музичні твори: Д. Бортнянський. Хоровий концерт №15 «Приидите, воспоим». *Хрестоматія української дожовтневої музики*. Ч.1. Київ, 1974. [ноти].

Тема 9. Творчість А. Веделя

Новий етап розвитку хорового концерту нового стилю у творчості А. Веделя. Посилення зв'язків з традиціями вітчизняної музики: 1) з хоровою музикою XI–XVII століть (знаменним розспівом, партесним концертом), 2) з українським фольклором (кобзарськими думами, міськими кантами, романсами, ліричними та жартівливими піснями).

Хоровий жанр – провідний і єдиний жанр творчості А. Веделя.

Життєвий і творчий шлях. Трагічність долі композитора. А. Веделєв – яскравий мелодист і лірик. Тяжіння до ліро-драматичних хорових концертів. Хоровий концерт №3 («Доколе, Господи...») – показовий для вивчення творчості композитора. Відомості про історію написання та перше виконання твору. Літературна основа. Образний зміст і структура циклу. Відсутність глибоких контрастів. Домінування повільних темпів і мінору (весь концерт як молитва до Бога). Краса мелодій, наявність розспівів. Зв'язок з ліричними кантами і романсами в I частині, з кобзарськими награваннями – в II частині, з ліричними кантами – в III частині. Зівставлення одностембральних ансамблів, провідна роль тенора (як в партесному концерті), великі розспівування (як в знаменному розспіві та українській ліричній пісні), імпровізаційна свобода (як в кобзарських награваннях). Тяжіння до тричастинної форми з середнім розділом в домінантовій тональності. Музичний аналіз концерту.

Музичні твори: А. Веделєв. Хоровий концерт №3 «Доколе, Господи». *Хрестоматія української дожовтневої музики*. Ч.1. Київ, 1974. [ноти].

Розділ 3. Українська музика XIX століття (доби Романтизму)

Тема 10. Огляд розвитку української музичної культури в XIX ст. (доби романтизму). Оперна творчість С. Гулака-Артемівського

Історичні умови розвитку української культури в XIX столітті: поділ українських земель між двома державами – Росією та Австро-Угорщиною. Несинхронність культурних процесів на західній і Наддніпрянській Україні. В 1-й пол. XIX століття центр розвитку української музики – на західних землях (творчість композиторів «перемишльської» школи та її послідовників: М. Вербицького (засновника), І. Лаврівського, В. Матюка, І. Воробкевича, А. Вахнянина, Д. Січинського та ін.). В 2-й пол. XIX ст. центр розвитку української музичної культури переміщується на Наддніпрянську Україну (П. Ніщинський, П. Сокальський, М. Колачевський, М. Аркас, М. Лисенко та ін.).

Романтизм, як мистецька течія Характерні риси Романтизму. Огляд розвитку жанрів. Зростання ролі світського начала.

Домінування хорової музики та музичного тетатру на Західній Україні. М. Вербицький – перший український композитор-романтик, засновник «перемишльської» композиторської школи, фундатор світських хорів, автор національного гімну України («Ще не вмерла України»), духовного гімну («Отче наш») та першого твору серед західно-українських композиторів на слова Т.Шевченка (хорова поема-кантата «Заповіт»). Творча біографія. Риси стилю. Аналіз творів М. Вербицького.

Становлення національної опери. С. Гулак-Артемівський – засновник української національної опери та романсу, видатний співак свого часу. Творча біографія. Дружба з Т. Шевченком. Композиторська спадщина.

«Запорожець за Дунаєм» – перша українська національна опера. Історія написання та прем'єра. Народність сюжету. Патріотична спрямованість ідеї твору. Зміст, структура і композиція опери. Оперний різновид (ліро-комічна опера). Переплетення трьох драматургічних ліній: ліричної, комедійної і народної. Зв'язок музики з народнопісними та побутовими джерелами (козачком, селянською піснею і романсом). Ознаки ранньої опери, зв'язок з традиціями російської опери, українського музично-драматичного театру, німецького зінгшпілю та італійської опери-буффа. Музична яскравість образів українців та національна «нейтральність» характеристик турецької сторони. Роль сольних, ансамблевих, хорових та інструментальних номерів, музичних сцен в розкритті змісту опери. Музичний аналіз найважливіших номерів опери (цілком I дія, вибрані фрагменти II-III дії).

Музичні твори: М. Вербицький. Хорова поема «Заповіт», хоровий гімн «Ще не вмерла України». фрагменти симфонії. *Хрестоматія української дожовтневої музики*. Ч. 2. Київ, 1976. [ноти]. С. Гулак-Артемівський. Опера «Запорожець за Дунаєм»: I дія: романс Оксани «Місяцю ясний», пісня Карася «Ой щось дуже загулявся», дует Одарки і Карася «Звідкіля це ти узявся», II дія каватина Султана «Як любо серцю тут», каватина Карася «Тепер я турок, не козак», дует Оксани і Андрія «Чорна хмара з-за діброви»; III дія: фінальний хор «Там за тихим за Дунаєм».

Тема 11. Музика в драматичному театрі. П. Ніщинський. «Вечорниці»

Зростання ролі музики у виставах драматичного театру в умовах заборони постановок українських опер на сценах оперних театрів. Український «театр корифеїв» та П. Ніщинський. Творча біографія П. Ніщинського. Різnobічність обдарувань Провідні жанри творчості (музика до вистав та хорові твори).

«Вечорниці» – вставна оперна дія до драми Т. Шевченка «Назар Стодоля» для підсилення українського колориту вистави. Склад виконавців (мішаний хор, солісти, симфонічний оркестр). Зміст – зображення побуту та звичаїв народу. Текст автора музики. Відомості про історію написання та

перше виконання. Відсутність розмовних діалогів, «народність» мелодій, наскрізність розвитку. Загальна композиція. Логіка побудови твору: сюїтний принцип чергування контрастних номерів. Важлива роль хорів та хорових сцен. Музична характеристика образів Господині, Дівчат і Парубків в №№1, 2, 4, 5. Соціальна ідея та кульмінаційне значення хору парубків «Закувала та сива зозуля».

Музичні твори: П. Ніщинський. «Вечорниці»: №1 Інтродукція і пісня господині «Зоря з місяцем», №2 Хор дівчат «Добрий вечір, паніматко», №№3–5. Хори парубків «Віють вітри, ще й буйнесенькі», «А ми коляди не дамо», «Закувала та сива зозуля».

Тема 12. Розвиток симфонічного жанру. Творчість М. Колачевського

Перешкоди на шляху розвитку української симфонії у ХІХ столітті. Мінімальна кількість українських романтичних симфоній (всього 2 симфонії: В. Сокальського та М. Колачевського).

«Українська симфонія» М. Колачевського – етапний твір на шляху формування національної симфонії. Короткі біографічні відомості. Прогресивне значення творчої діяльності М. Колачевського

Створення симфонії в період посилення національного гноблення. Тип симфонії (ліро-жанрова). Образний зміст і програмність (тема розлуки з Батьківщиною, образи України – української природи, історичного минулого, національних рис вдачі – м'якого гумору, ліричності і оптимізму). Яскраво національний характер музичних тем, незвичність виключно народнопісенної основи для 4-частинного циклу. Вільна видозміна народних мелодій. Органічне поєднання досягнень західноєвропейської музики з українською народною пісенністю: використання прийому монотематизму, романтичної та народно-ладової гармонії, поліфонічних прийомів, романтичної оркестровки. Професійна майстерність композитора.

Музичні твори: М. Колачевський. «Українська симфонія» (I–IV ч.).

Тема 13. Творчість М. Лисенка

Творчість М. Лисенка – кульмінаційна у розвитку українського романтизму. Різнобічна діяльність: фундатор української національної композиторської школи, засновник української музичної фольклористики, яскравий, піаніст, диригент, педагог та публіцист.

Вплив Т. Шевченка та ідеї національно-культурного відродження. Поєднання національного з кращими досягненнями європейської музики. Різноманітність тематики, багатство музичних жанрів. Перевага вокальних жанрів над інструментальними. Творча біографія композитора. Дві стильові лінії в творчості М. Лисенка: а) фольклорна; б) індивідуалізовано-романтична.

Цикл «Музика до «Кобзаря» (фольклорна лінія) – об'єднання хорових та вокальних творів на слова Шевченка: кантат, кантат-поем, хорових циклів, хорових поем, хорів, вокальних ансамблів, солоспівів. Заснування нових

жанрових різновидів. Багатство тематики, образів і засобів музичної виразності..

Розвиток хорового жанру у творчості М.Лисенка. Циклічна прославна кантата «Радуйся, ниво неполитая» – наймасштабніший хоровий твір циклу «Музика до «Кобзаря». Ідейно-образна концепція твору. Єдність і контраст. Наскрізність «народної лінії». Поділ на серії за тематичним принципом.

Перенесення камерно-вокального жанру з аматорського рівня на високопрофесійний. Жанрові різновиди солоспівів в циклі «Музика до Кобзаря». Романс-портрет «Ой, одна я, одна» (психологізація образу, важлива виразова роль фортепіано, синтез народно-музичних жанрів, романтична гармонія). Романс-картина «Садок вишневий коло хати» (пейзажність, звукозображальність, зв'язок з поетичним текстом).

Оперна творчість М. Лисенка. Тяжіння до оперного жанру та його еволюція в творчості композитора. Створення класичних зразків національної опери. Жанрові урізноманітнення. Опора на традиції українського музично-драматичного театру. Вивчення світових досягнень в жанрі опери.

«Тарас Бульба» – вершина оперної творчості композитора. Історико-героїчна народна музична драма. Звернення до етапу національно-визвольної війни українського козацтва проти польської шляхти. Історія створення опери. Дві редакції. Переплетення героїчної та ліричної драматургічних ліній. Композиційні особливості.

Розкриття головної ідеї через образи козацтва, Тараса, Остапа та Кобзаря. Запорізьке козацтво – головний герой опери. Динаміка образу. Тарас Бульба – центральний персонаж. Його багатогранність і поступове розкриття сутності від показу мудрої людини і люблячого батька – до найголовнішої риси: захисника української землі. Психологічна драма батька. Доля жінки-козачки та трагедія матері в образі Насті. Реалістичність й емоційність у розкритті образів Кобзаря, Остапа, Андрія, представників польської сторони. Типологічність образів. Тарас – ватажок козацтва; Настя – козачка; Кобзар – співець українського народу; Воевода та єзуїт – підступні поляки і т.д. Драматизм і динамічність кульмінацій. Роль хору, масових сцен та оркестрових епізодів. Національні музичні характеристики українців і поляків. Система лейтмотивів. Аналіз найяскравіших і найважливіших музичних номерів опери.

Загальний огляд опери «Наталка Полтавка». Музичні фрагменти опери.

Камерно-інструментальна творчість М. Лисенка. Жанрова різноманітність фортепіанної спадщини М. Лисенка. Орієнтування на дві групи виконавців: віртуозів і любителів. Прояв двох стильових ліній творчості композитора: 1) народної та 2) ліро-психологічної. «Українська рапсодія №2», «Героїчне скерцо» та «Елегія» – зразки різних типів фортепіанної музики М. Лисенка.

Жанр обробки українських народних пісень у творчості композитора та його роль у формуванні національної музичної мови. Звернення до усіх жанрів українського фольклору з різних теренів України. Сольні і хорові

обробки М. Лисенка. Етнографічний підхід до жанру. Аналіз показових для стилю композитора обробок.

Музичні твори: М. Лисенко. Обробки «За Сибіром сонце сходить», «Верховино, ти світку наш», «Не співайте, півні», «Жалі мої, жалі»; «Музика до «Кобзаря»: кантата «Радуйся, ниво неполитая», солоспіви «Ой одна я, одна», «Садок вишневий коло хати»; Опера «Тарас Бульба»: Увертюра, I дія: пісня кобзаря «Ой кряче ворон», аріозо Тараса «Коли ж подужаний літами»; II дія Речитатив «Душа тремтить», аріозо «От вік минув» та арія Насті «Повернуться сподівані», пісня Тараса «Гей. літа орел»; III дія: хор січових дідів «Земля еси», хори козаків «Слава», «Рушаймо всі», «За світ встали козаченьки»; IV дія: каватина Андрія «Немов в тумані я бачу Київ»; V дія: арія Тараса «Що у світі є святіше», аріозо Тараса Бульби «Ох, яку тяженну каменюку», «Стій, Іроде». Опера «Наталка-Полтавка». III дія Пісня Петра «Сонце низенько, вечір близенько»; пісня Наталки «А я дівчина Наталка і зовуть мене Полтавка». Українська фортепіанна рапсодія №2 («Думка-шумка»), «Елегія».

Розділ 4. Українська музика ХХ – початку ХХІ століття

Тема 14. Українська музика початку ХХ ст. Творчість К. Стеценка

Основні тенденції розвитку музичного мистецтва початку ХХ століття: оновлення музичної мови (ускладнення гармоній, поява інтонацій революційних пісень), тенденція до мініатюризації та афористичності висловлювань. Провідні теми: лірика, героїка, викриття самодержавства.

Національний підйом української музики початку ХХ століття. Початок творчості нової плеяди композиторів-послідовників традицій М. Лисенка: К. Стеценка, М. Леонтовича, Я. Степового, С. Людкевича, В. Барвінського, Д. Січинського, О. Нижанківського, Г. Топольницького. Вибір кожним із них «своїх» жанрів творчості.

Композитори Наддніпрянської України. К. Стеценко. Різнобічність музичної діяльності: педагог, хоровий диригент, музичний критик, музично-громадський діяч. Значення К. Стеценка у розвитку хорового, камерно-вокального та оперного жанрів. Оволодіння особливостями національного стилю. Ліричний склад обдарування. Новаторство (психологізація ліричних образів, заснування хорової і камерно-вокальної ліро-психологічної поеми, української моноопери, романсу-сатири, хорової та камерно-вокальної мініатюри). Творча біографія композитора.

Здобутки у хоровому жанрі. Звернення до обробок українських народних пісень, хорової музики великої і малої форми, духовних творів. Авторські літургійні твори К. Стеценка – вершинне явище української духовної музики початку ХХ століття. Поєднання традицій з українською пісенністю. Тяжіння до одночастинних кантат поемного типу. Кантата-поема «Шевченкові» на слова К. Малицької. Динаміка розвитку: від лірики – до монументальності. Риси пісенності (в тематизмі та будові твору), урочистого канту, маршу та гімну. Синтез народного з прийомами професійної музики. Психологізація ліричних образів у хоровому жанрі. Психологічна хорова

поема «Сон» /сл. П. Грабовського/. Започаткування теми в'язня періоду столипінської реакції. Деталізоване і тонке відтворення в музиці поетичного тексту. Наспівно-декламаційна мелодика, зростання виразності гармонічного чинника. Наскрізність розвитку.

Розвиток нових тенденцій в ліричній сфері на межі XIX–XX століття в камерно-вокальній творчості К. Стеценка. «Вечірня пісня» /сл. В.Самійленка/ – зразок пейзажної лірики. Заснування романсу-сатири в українській музиці – «Цар Горох» /сл. П. Беранже, переклад В. Самійленка/.

Музичні твори: К. Стеценко. Фрагмент Літургії св. Іоанна Златоустого: «Благослови, Єдинородний Сине» (або «Милость спокою»); Кантата-поема «Шевченкові», хорова поема «Сон»; вокальна поема «Плавай, плавай, лебедонько», «Вечірня пісня», «Цар Горох».

Тема 15. Творчість Я. Степового

Я. Степовий. Збагачення української музики новими гармонічними барвами початку XX століття. Творчий розвиток традицій М. Лисенка та нових європейських тенденцій. Тяжіння до камерних жанрів: вокальних та інструментальних. Композитор-лірик. Творча біографія.

Я. Степовий – майстер жанру романсу, тонкий художник-психолог. Тісний зв'язок пісень і романсів з образно-інтонаційним змістом музичного фольклору. Багатогранне розкриття образу народу, картин природи. Вокальний цикл «Барвінки» на тексти Т. Шевченка, Лесі Українки, І. Франка, М. Чернявського (16№№). Особливості музичної мови.

Я. Степовий – один із засновників українського фортепіанного прелюду романтичного типу. Прелюди ор.7 №4, ор.12 №1, «Пам'яті Т.Шевченка». Яскравість мелодики, зв'язок її з фольклорними джерелами. Виразність гармонії і фактури. Захоплення символізмом, імпресіонізмом.

Музичні твори: Я. Степовий. Вокальний цикл «Барвінки»: «Ой три шляхи широкії», «Степ»; Прелюди ор.7 №4, ор.12 №1, «Пам'яті Т.Шевченка».

Тема 16. Творчість М. Леонтовича

Творчість М. Леонтовича як одна із найяскравіших вершин в українській класичній музиці. Глибока ідейність, яскрава національна природа, психологічна та емоційна виразність його музики. Новаторство М. Леонтовича в галузі хорового мистецтва. Унікальність творчої спадщини. М. Леонтович як пропагандист вітчизняної музики, хоровий диригент, педагог.

Творча біографія. Хорові обробки українських народних пісень. Риси обробок М. Леонтовича: збереження національного колориту; підпорядкованість засобів виразності образному змісту та ладо-інтонаційним особливостям першоджерела. Обумовленість структурних, ладо-гармонічних та фактурних засобів обробки типовими прийомами українського фольклору. Широке використання поліфонії (підголоскової та імітаційної).

Різноманітність обробок. М. Леонтович – представник художнього підходу в жанрі хорової обробки української народної пісні.

Духовна музика М. Леонтовича. Синтез регіональних традицій з Лаврівськими зразками. Народнопісенне підгрунття. Внесення в духовну музику української національної лексики, терцевих паралелізмів, прийомів народного багатоголосся тощо. Літургія св. Іоанна Златоустого.

Музичні твори: М. Леонтович. Обробки народних пісень: «Гаю, гаю, зелен розмаю», «Над річкою-бережком», «Пряля», «Козака несуть», «Дударик», «Щедрик». Фрагмент Літургії св. І. Златоустого – «Отче наш» (або «Милость спокою»).

Тема 17. Творчість західноукраїнських композиторів. С. Людкевич

Творчість композиторів Західної України початку ХХ ст. С. Людкевич та В. Барвінський – засновники української професійної музичної культури на західних землях України.

С. Людкевич. Багатогранність спадщини. Роль творчого впливу М. Лисенка. Універсалізм, подібний до лисенківського. Робота в усіх тогочасних музичних жанрах західноукраїнської музики. Творча біографія композитора. Вагомі здобутки у хоровому жанрі. Значення шевченкової теми у творчості композитора. Кантата-симфонія «Кавказ» (I–IV ч.) – масштабний епіко-драматичний твір, поєднання рис кантати і симфонії. I частина «Прометей» (функція Сонатного Allegro) – узагальнений символ борця за народ. Яскравість і контрастність музичних образів: теми гір, тем страждань Прометея, відродження його доброго серця та незламності його духа (фуга). Роль поліфонії в розкритті поезії Т. Шевченка. II частина «Не нам на прою...» (Повільна частина) – ліричний центр твору, уособлення глибини народних страждань і непримиримості до несправедливості. III частина «Хортам, гончим слава» – гротескове Скерцо, зіставлення злого висміювання царизму зі співчуттям народному горю. IV частина «Борітеся – поборете!» – життєстверджуючий фінал. Тематичне об'єднання матеріалу. [Детальний аналіз I частини, узагальнене ознайомлення з музикою II–IV частин].

Для студентів профілізації «Фортепіано»:

В. Барвінський – композитор камерного плану, лірик, новатор. Багатогранність музичної діяльності. Творча біографія композитора.

Камерно-інструментальна та камерно-вокальна творчість В. Барвінського. Фортепіанний цикл «П'ять прелюдій». Особливості музичної мови. Аналіз прелюду Fis-dur.

Музичні твори: С. Людкевич. Кантата-симфонія «Кавказ» (I–IV ч.), В. Барвінський. Прелюд Fis-dur з фортепіанного циклу «П'ять прелюдій».

Українська музика 20-50-х років ХХ століття

Тема 18. Творчість Л. Ревуцького

Складність і протиріччя історичної доби. Українська музика 20-х років ХХ століття. Активізація мистецького життя: діяльність музичного

товариства ім. М. Леонтовича (1922-1928), Асоціації сучасної музики. Досягнення в різних жанрах. Становлення української національної симфонії.

Л. Ревуцький (1889-1977) – засновник української класичної симфонії ліро-епічного типу, продовжувач традицій М. Лисенка. Пізній романтик і імпресіоніст. Сфери діяльності. Спадщина. Творча біографія.

Хорова творчість Л. Ревуцького: обробки, цикли обробок, хори, кантати. Зв'язок з фольклором. Обов'язковість інструментального супроводу, сучасне музичне мислення. Кантата-поема «Хустина» на сл. Т. Шевченка (1923 р., 2 ред. – 1944 р.) – продовження лінії одночастинних кантат М. Лисенка і К. Стеценка. Народність музичного тематизму. Новаторське привнесення в жанр кантати оперних і симфонічних рис. Психологізм і персоніфікація образів в аріозо Дівчини (соло сопрано), аріозо Чумака (соло тенора), хорах чумаків (чоловічий хор) та народу (мішаний хор). Наскрізний розвиток, зіставлення сольних і хорових епізодів, симфонізація фіналу.

Симфонія № 2 Л. Ревуцького (1927, 2 ред. – 1940; 3 ред. – 1970) – перша зріла симфонія в українській музиці, вершинне явище у творчості композитора (підсумок попередніх досягнень автора). Ідейна концепція твору – віра у відродження України (через символіку веснянок), відображення становлення особистості та єдності з долею народу.

Народність змісту, тематизму та особливостей музичного мислення. Привнесення в симфонію принципів обробок українських народних пісень та психологізації образів. Колоритність гармонічної мови (перегармонізація тем в різних ладах народної музики, пізньоромантичні та імпресіоністичні гармонічні комплекси). Звернення до варіаційних прийомів розвитку. Багатство оркестрових барв. Ознаки чотиричастинного циклу в тричастинній будові симфонії. Включення в Andante (II ч.) Scercando.

Аналіз симфонії. Різні грані лірики в I частині. Сміслова важливість головної теми, її трансформації протягом сонатного Allegro. Образна багатоплановість II частини. Динамізм фіналу. Інтонаційні зв'язки фіналу з попередніми частинами. Творче переломлення традицій імпресіонізму на українському національному ґрунті.

Фортепіанна творчість Л. Ревуцького. Два періоди звернення до фортепіанної музики: консерваторський та час співпраці з В. Косенком, В. Золотарьовим і піаністом Г. Беклемішевим (кінець 1920-х – початок 1930-х років). Романтичний пафос юнацьких творів Л. Ревуцького: двох одночастинних сонат (сі-мінор і до-мінор), малих циклів прелюдій («Три прелюдії» (ор.4), «Дві прелюдії» (ор.7), Вальсів та ін.. Формування національного стилю у творах зрілого періоду творчості: в Прелюдіях (ор.11, 1924 р.), у циклі «Гумореска і Пісня» (ор.17, 1929 р.), у фортепіанному концерті №2 (ор.18, 1934 р.) та ін. Новаторство композитора в жанрі фортепіанної пісні. «Пісня» Л. Ревуцького – започаткування нового різновиду жанру – пісні-думи. Заснування композитором малих циклів прелюдій. Фортепіанний концерт №2 – перший зрілий зразок даного жанру в українській музиці та підсумок фортепіанної творчості Л. Ревуцького.

Музичний аналіз фортепіанних прелюдій та «Пісні» Л.Ревуцького. Високий художній рівень та професіоналізм.

Музичні твори: Л. Ревуцький. Кантата-поема «Хустина», Симфонія № 2 (I–III ч.), Фортепіанна «Пісня».

Тема 19 Творчість В. Косенка

В. Косенко (1896-1938) – видатний композитор, піаніст, педагог, музично-громадський діяч. Композитор-лірик, пізній романтик, «український Шопен». Внесок у розвиток камерно-вокального, камерно-інструментального та симфонічного жанрів. Ліро-психологічна спрямованість тематики творчості. Зв'язок з українськими народнопісенними джерелами. Глибоке засвоєння кращих традицій світової класики. Короткі біографічні відомості та композиторська спадщина. В. Косенко – один із найвидатніших майстрів українського романсу 1920-1930-х років. Роль жанру у формуванні музичної мови (психологізм образів, емоційна виразність мелодики, поєднання наспівності з декламаційними прийомами).

Камерно-інструментальні жанри. В. Косенко – один із провідних композиторів української фортепіанної музики першої третини ХХ століття. Жанрова різноманітність фортепіанних творів: концерт, соната, сюїта, мініатюра (Ноктюрн, Вальс, Мазурка, Поема-легенда), великий цикл концертних етюдів, музика для дітей.

В. Косенко – засновник фортепіанних концертних етюдів та поем-легенд на Україні. Поєднання піаністичних завдань з художньою образністю та яскрава емоційність в циклі етюдів (ор.8). Нове трактування барокової інструментальної сюїти, органічний синтез національного з класичними формами в циклі «11 етюдів у формі старовинних танців» (ор.19). Ліричне «прочитання» окремих танців. Аналіз окремих етюдів: Етюд *cis-moll* (ор.8, №10); Гавотів №1 (*Des-dur*), №7 (*h-moll*) з циклу «11 етюдів у формі старовинних танців» (ор.19).

Музичні твори: В. Косенко. Фортепіанні цикли «11 етюдів» (ор.8) – етюд №10 (*cis-moll*), «11 етюдів у формі старовинних танців» (ор.19) – Гавоти №1 (*Des-dur*), №7 (*h-moll*), Куранта №4 (*e-moll*).

Тема 20. Творчість Б. Лятошинського

Б. Лятошинський (1895-1968) – один із найвидатніших симфоністів ХХ століття, новатор: яскравий композитор-експресіоніст, засновник української симфонії-драми. Поєднання композиторської діяльності з педагогічною та музично-громадською. Багатогранність, проблемність і конфліктна гострота творчості. Художня змістовність, глибина і яскравість музичних образів. Висока професійна майстерність. Багатство тематики і жанрів. Провідне значення симфонічного жанру у творчості композитора. Симфонізм, як спосіб мислення композитора. Інтонаційні і жанрові джерела. Значення слов'янського та українського мелосу в творчому доробку Б. Лятошинського. Новаторство. Еволюція стилю. Творчий шлях.

Симфонія №3 (сі-мінор) /1951 р., 2 ред. – 1954 р./ – етапний твір на шляху становлення національного симфонізму, перша зріла українська симфонія-драма, наймасштабніший твір композитора.

Багатоплановість: поєднання драматичного, трагічного і епічного начал. Узагальнене відтворення глобальних соціальних протиріч середини ХХ століття, відображення непримиренної боротьби між силами агресії та гуманізму. Ідея твору – перемога добра над злом («від страждань – через довгі етапи напруженої боротьби – до перемоги»). Конфліктність протиставлення двох образно-інтонаційних сфер і процесуальність – основа музичної драматургії симфонії. Введення принципів монотематизму та лейтмотивності. Наскрізний розвиток симфонії. Напрямок трансформації музичних образів. Роль розробковості протягом усього твору. Використання різних прийомів поліфонічної техніки. Специфіка ладо-гармонічної мови та виразове значення оркестровки. Аналіз усіх частин симфонії.

Значення камерно-інструментального жанру у творчості Б. Лятошинського. *Фортепіанна музика* композитора у порівнянні з творчістю В. Косенка та Л. Ревуцького. Багатство жанрових різновидів та новаторство композитора (створення сюїти-варіації, сонати-балад). Фортепіанний цикл «Відображення» – один із найзначніших творів української культури, уособлення якісних змін художнього мислення та відхід від усталених норм свого часу. Утвердження експресивно-психологічного стилю та вільного типу сюїти. Взаємодія стилістичних, жанрових і композиторських структурних принципів. Новаторський характер засобів музичної виразності. Загальний музичний аналіз фортепіанного циклу «Відображення» Б. Лятошинського.

Хорова творчість Б.Лятошинського. Аналіз хорової поеми «Тече вода в синє море» (сл. Т.Шевченка).

Музичні твори: Б. Лятошинський. Симфонія №3 (h-moll) (I–IV ч.), фортепіанний цикл «Відображення», хорова поема «Тече вода в синє море».

Українська музична культура 1960-1990-х років та початку ХХІ століття

Тема 21. Огляд української музики у 1960-1990-х роках та початку ХХІ століття. Творчість М. Скорика

60-90-ті роки ХХ століття – якісно новий етап у розвитку українського мистецтва. Стилістичне оновлення музичної мови прийомами сучасної композиторської техніки. Творчість композиторів-«шестидесятників». «Нова фольклорна хвиля» 1960-х – початку 1970-х років; неокласицизм 1970–1980-тих років; неоромантизм 1980-1990-тих років; постмодернізм 2000–2010-х років. Оновлення і взаємопроникнення музичних жанрів. Зняття заборони на духовну музику.

М. Скорик (1938–2020) – український композитор-легенда, яскравий представник львівської композиторської школи. Універсальний музикант (піаніст, педагог, диригент, музичний редактор, теоретик, музично-

громадський діяч). Розмаїтість творчості. Поєднання інтересу до серйозної і легкої музики. Освоєння усіх сучасних художньо-стилістичних напрямків. Тяжіння до інструментальних, хорових та музично-театральних жанрів. Творча біографія.

«*Карпатський концерт*» (1972) – підсумок неофольклорного періоду творчості. Опора на гуцульський фольклор (інструментальні наспіви й танці, гуцульський лад і народний інструментарій). Незвичність трактування жанру, як концерту «для оркестру». Стиснення циклу в одночастинну будову з 4-ма контрастними розділами. Паралелі з порами року (весна – літо – осінь – зима), з ліро-епічною симфонією (Сонатне Allegro – Скерцо – Повільна частина – Фінал). Зміна солістів відповідно до 4-х основних груп інструментів (дерев'яних духових – ударних – мідних – струнних). Композиція та драматургія твору. Яскравість тематизму й оркестрової палітри. Застосування кіноприйомів (чергування кадрів, переключення із загального плану на укрупнення окремих деталей). Свіжість і сучасність музичної мови. Застосування прийомів сонористики, політональності, пуантилізму, серійності та серіальної техніки. Аналіз «Карпатського концерту».

Партита №5 (1981) – прояв неокласичних тенденцій в творчості М. Скорика. Інтерес композитора до музики минулого. Вільне трактування жанру партити. Звернення до різних епох: середньовіччя (III ч.), відродження (IV ч.), бароко (I ч.), романтизму (II ч.) і сучасності (майже в усіх частинах) – та різних жанрів: як інструментальних, так і вокальних. 5-тичастинна будова партити: Прелюдія – Вальс – Хор – Арія – Фінал. Контрасти та образні арки між частинами. Яскрава театральність музичних образів. Соковитість барв. Поєднання минулого із сучасним.

Музичні твори: М. Скорик. «Карпатський концерт», Партита №5.

Тема 22. Творчість Л. Дичко

Леся Дичко (1939) – найвідоміша сучасна хорова композиторка в Україні. Представниця київської композиторської школи, учениця К. Данькевича та Б. Лятошинського. Прояв композиторської майстерності у різних жанрах: в опері, балеті, хоровій, симфонічній, камерно-вокальній та камерно-інструментальній музиці). Тяжіння до хорової творчості. Багатогранність хорової музики Л. Дичко. Звернення до традиційних хорових жанрів: кантати, дитячої кантати, ораторій, хорових поем, хорових циклів, духовних літургій. Заснування нових жанрових різновидів: хорової опери, опери-ораторії, балету на музику хорового концерту, концерту-кантати, хорових фресок, світських хорових концертів, хорових симфоній, хорової рапсодії і т.д. Збагачення хорової музики сучасними композиторськими прийомами. Опора на традиції українського музичного фольклору та вітчизняного церковного хорового співу. Художній і культурний універсалізм (синтез різноманітних різновидів фольклорного та фахового мистецтва, звертання до краєвидів, культурних та історичних пам'яток різних країн і народів). Біографічні відомості.

Камерна кантата для хору a cappella «Пори року» (1973, на тексти народних пісень) – підсумок нефольклорної хвилі у творчості Л. Дичко. Звернення до найдавнішого пласту українського фольклору та відображення старовинних народних обрядів календарного року. Стилізація й художнє узагальнення мелодики народних пісень. Багата звукова палітра циклу. Відповідність частин кантати чотирьом порам року. Контраст жанрових зіставлень: пісня і танець, пісня і речитатив. Багаторазове чергування веснянки і речитативного «благословення» – в першій частині; сольного речитативу, пісні, танцю – у другій частині; тужливих пісенно-речитативних і пісенно-танцювальних мелодій – в третій частині; декламаційної та наспівної шедрівок – у фіналі. Опора на варіаційні прийоми розвитку тематичного матеріалу. Винахідливість у залученні різноманітних композиторських прийомів. Сучасні засоби виразності. Поліфонічна майстерність. Володіння виражальними ресурсами хору. Вдала спроба композиторського осмислення поетичних образів календарно-обрядового фольклору. Продовження традицій М. Леонтовича та Б. Лятошинського.

Музичні твори: Л. Дичко. Камерна кантата «Пори року».

Тема 23. Творчість В. Сильвестрова

В. Сильвестров (1937) – яскравий представник поставангардизму і неоромантизму в українській музиці, один із найпопулярніших композиторів в Європі, переможець міжнародних композиторських конкурсів, учень Б. Лятошинського. Тяжіння до камерно-вокального, камерно-інструментального, симфонічного і хорового жанрів. Творча біографія.

Симфонія №5 (1982) (за авторським визначенням «post-sinfonia») – твір відзначений Шевченківською премією. Втілення неоромантичних тенденцій. Відображення стану медитацій, роздумів про людське життя і безмежність космосу. 1-частинна ліро-споглядальна симфонія. Безсонатність. «Перетікання» з одного емоційного стану в інший, від інтонаційних імпульсів до розгорнутих мелодій – основа симфонічної драматургії. Найсучасніші прийоми композиторського письма. Лейттебри. Оркестрова багатобарвність.

«Епітафія» для фортепіано і струнних (1999), присвячена Ларисі Бондаренко – втілення трагізму і високої емоційності, яскравий неоромантичний твір В. Сильвестрова. Мелодійність, емоційність і сучасність музичного висловлювання – головні риси романсової творчості композитора. Романси. «Прощай, світе» (сл. Т. Шевченка).

Музичні твори: В. Сильвестров. Симфонія №5, «Епітафія» для фортепіано і струнних (1999), присвячена Ларисі Бондаренко, романс «Прощай, світе» (сл. Т. Шевченка).

Тема 24. Творчість Є. Станковича

Є. Станкович (1942) – провідний український композитор сучасності, учень Б. Лятошинського і М. Скорика. За рішенням ЮНЕСКО 1985 року увійшов в десятку кращих композиторів світу.

Багатовекторність композиторської творчості. Звернення до усіх жанрів української професійної музики. Етапи звернення до симфонічної та камерно-інструментальної творчості, захоплення музичним театром (опера, балет) та інтенсивної роботи в хоровому жанрі. Сучасність музичної мови. Зв'язок з національними традиціями. Творча біографія композитора.

Найзначніші досягнення Є. Станковича в симфонічному жанрі. Є. Станкович – засновник камерної симфонії на Україні.

Камерна симфонія №3 для флейти і 12 струнних (1982) – етапний твір композитора, одночастинна симфонія-драма. Глибина образного змісту. Камерний склад виконавців. Нетрадиційне образне трактування інструментів. Синтез жанрів симфонії, інструментального концерту, *concerto grosso* і симфонічної поеми. Конфліктність драматургії. Напруження і динамізм симфонічного розвитку. Сміслові значення коди, як трагічної розв'язки.

Хорова симфонія-диптих на вірші Т.Шевченка (1985) – яскраво національна і новаторська симфонія-драма у 2-частинах для мішаного хору *a cappella*. Звернення до історичної тематики часів Київської Русі. Образний зв'язок з кантатою Є. Станковича «Слово о полку Ігоревім». I ч. – «Битва на ріці Каялі» – гостро-конфліктна, втілення напруги бою руського війська у боротьбі з половцями та трагедії поразки дружини князя Ігоря. II ч. – «Плач Ярославни». Уособлення образу Батьківщини, що оплакує своїх героїв. Поєднання епічного (чоловічий хор) з ліричним (соло сопрано). Зв'язок з фольклорними витоками. Симфонізація, сучасна композиторська мова.

Музичні твори: Є. Станкович. Камерна симфонія №3 для флейти і 12 струнних, Хорова симфонія-диптих на вірші Т. Шевченка.

Музична культура регіонів України

Тема 25. Огляд української музики різних регіонів України

Національна спілка композиторів України, регіональні осередки. Голова правління НСКУ з 2010 року Ігор Щербаков.

Огляд творчості митців львівської композиторської школи. Демократична пісенність у творах *Євгена Козака (1907–1988)* та *Анатолія Кос-Анатольського (1909–1983)* (хор «Вівчарик» (на слова Г.Коваля) Є.Козака та *фортепіанні прелюдії* А.Кос-Анатольського). Неофольклорна спрямованість творчості *Миколи Колесси (1903–2006)* – (фрагменти оркестрово-хорового циклу «Лемківське весілля» – роль контрастних зіставлень, наскрізність «теми гудаків»).Багатогранність композиторських захоплень представника неоромантизму *Віктора Камінського (1953)*. Шлях від авангарду та естради – до класичних жанрів та духовних творів (фрагменти *кантати-симфонії «Україна. Хресна дорога»* (на тексти Ігоря Калинця) в 4-х частинах (фрагменти).

Творчість митців харківської композиторської школи. *Віталій Губаренко (1934–2000)* – один із найплідніших українських композиторів-новаторів у жанрі опери і балету. *Валентин Бібік (1940–2003)* – провідний харківський композитор-авангардист, автор творів великої форми (фрагмент

«Плачу і молитви» для симфонічного оркестру (1992), присвяченого подіям голодомору).

Творчість представниці одеської композиторської школи, президента Асоціації нової музики – Кармелли Цепколенко (1957) (перфоман для правої руки на фортепіано «Solo-Solissimo» – медитація і сильні почуття, поступове ускладнення піаністичної техніки).

Творчість кримськотатарських композиторів. *Алемдар Караманов* (1934–2007) – засновник музичного напрямку «Релігія в симфонізмі», автор симфоній, інструментальних концертів, камерно-інструментальних і хорових творів, музики до кінофільмів (фрагмент «Плачу» для скрипки). *Мерзіє Халітова* (1956) – композиторка-інструменталістка яскраво національного спрямування («Ашик наме» для 3-х віолончелей і оркестру – про долю кримсько-татарського народу).

Творчість композиторів Донбасу. *Олександр Рудянський* (1935) – один із найстарших композиторів Донеччини, автор симфонічних і оперних творів, пов'язаних тематикою свого регіону та українськими народнопісними джерелами. *Валерій Івко* (1941) – композитор-популяризатор домри.

Олексій Скрипник (1955) – представник молодого покоління донецьких композиторів та авангардного музичного мислення.

Музичні твори: Є. Козак. Хор «Вівчарик», А. Кос-Анатольський. Фортепіанні прелюди, М. Колесса «Лемківське весілля», В. Камінський Кантата-симфонія «Україна. Хресна дорога» (фрагменти); В. Бібік «Плач і молитва» для симфонічного оркестру (фрагменти); К. Цепколенко «Solo-Solissimo» – перфоман для правої руки на фортепіано, А. Караманов «Плач» для скрипки, М. Халітова «Ашик наме» для 3-х віолончелей і оркестру; О. Рудянський, В. Івко, О. Скрипник (на вибір).

Розділ 5. Музична культура свого регіону

Тема 26. Огляд розвитку професійної музики на Закарпатті: етапи становлення. Творчість Д. Є. Задора, І.Мартона та сучасних композиторів Закарпаття

Етапи розвитку музичної культури Закарпаття: I. Затягнений у часі *період одноголосної церковної музики* («простопінія») (IX-XIX ст.) II. Реформа 1833 року К. Матезонського і *період церковної багатоголосної музики* (XIX – поч. XX ст.). Паростки формування національної музичної культури Творчість композиторів «ужгородської школи». Перше музичне товариство, перша музична школа. III. *Утвердження світської професійної музичної культури* в першій половині XX століття. Розквіт хорового та музично-театрального жанрів. Д. Є. Задор та І. Ф. Мартон – фундатори професійної музики на Закарпатті.

Д. Задор (1912-1985) – перший композитор-закарпатець з аспірантською освітою, подвижник музичної культури рідного краю. Багатогранна музична діяльність Д. Є. Задора: педагог, композитор, органіст,

піаніст, диригент, фольклорист, музично-громадський діяч. Жанрове розмаїття творчості, звернення до інструментальних та вокальних жанрів. Еволюція стилю: шлях від пізнього романтизму до осучаснення музичної мови рисами постромантизму (цимбальний концерт). Творча біографія.

Вокальні та хорові обробки закарпатських народних пісень – етап формування національної музичної мови. Художній підхід до обробки. Збереження національного колориту пісень та підсилення їх образності через використання народних і професійних прийомів. Роль гармонії, поліфонії. Широке використання фактурного, ладо-гармонічного та мелодичного варіювання). Сольні обробки: «*Пишов Іван в полонину*» (імпровізаційність і широта діапазону вокальної партії, важлива виразова роль фортепіано), «*Гаданочка*» (посилення виразовості діалогу через включення гармонічного мінору та імітації скрипки у фортепіанній партії); «*Порізала-м перстик*» (грайливий характер, танцювальна мелодія, відтворення в супроводі манери «троїстих музик»). Хорова обробка *a cappella* «*Ой на плаю*» – зразок пейзажної лірики, закарпатська фольклорна класика.

«*Карпати*» (1959, на сл. Ю. Гойди) – одночастинна кантата прославного типу зі вступом і кодою. Уславлення життя й радісної праці горян. Наявність внутрішніх контрастів: 1-ий розділ – урочисто-піднесений; 2-й і 4-й – ліричні; 3-й і 5-й – танцювально-коломийкові. Опора на карпатський фольклор.

Д. Задор – засновник закарпатських фортепіанного і цимбального концерту, симфонічної поеми. *Фортепіанний концерт (e-moll, 1966)*. Яскрава емоційність і карпатський колорит. Висока віртуозність. Поєднання традицій романтичного концерту із закарпатськими фольклорними елементами. Тричастинна структура концерту. Емоційна піднесеність і просвітлена лірика сонатного *Allegro* (I ч.). Пейзажна замальовка II частини (*Moderato sostenuto*). Народно-жанровий фінал.

І. Мартон (1923-1996) – співець багатонаціональної музичної культури Закарпаття, член спілки композиторів України і Угорщини. Його внесок у розвиток симфонічних, хорових, камерно-інструментальних, камерно-вокальних та музично-театральних жанрів краю. Засновник закарпатського скрипкового концерту, симфоніети, хорової сюїти та хорової рапсодії, автор камерної музики майже для усіх інструментів симфонічного оркестру (дерев'яних духових, мідних духових, струнних), а також органу та фортепіано. Зростання «терпкості» і колористичності гармонічних співзвуч у зрілий і пізній періоди творчості. Опора на фольклорні джерела та традиції церковної хорової музики Закарпаття. Короткий огляд життєвого й творчого шляху. Інструментальна творчість.

Концерт для скрипки з оркестром І. Мартона (d-moll, 1984) – етапний твір на шляху розвитку українського скрипкового концерту: сучасний і глибоко національний. Традиційний за структурою (III ч.), але новаторський за музичною мовою. Образна багатогранність сонатного *Allegro* (драматичний пафос Вступу, навальний рух головної теми і лірична пісенність побічної теми). Домінування варіантно-варіаційного розвитку.

Відсутність глибоких відмінностей між експозицією, розробкою і репризою. Світла лірика, імпровізаційність і ладова невизначеність II частини («Колискової»). Скерцоно-танцювальний фінал. Багатство пісенно-танцювальних авторських мелодій.

Внесок у розвиток хорового жанру. Яскравість хорових обробок і хорів («Косив косар сіно», «Елегія» на сл. Ю. Гойди). Меса (1947, 1994, *Es-dur*) – зразок масштабного вокально-симфонічного твору в 6 частинах. Глибина змісту. Поєднання емоційності зі стриманістю. Опора на традиції католицької меси. Музичний аналіз окремих частин. «Kyrie eleison...» («Господи, помилуй») (I частина) – самозаглиблене, просвітлене звучання з фугою в середньому розділі; «Sanctus» («Свят») (IV частина) – піднесена урочистість; «Agnus die» («Агнець Божий») (VI частина) – смисловий центр Меси, ніжна і зосереджено-стримана музика із просвітленим завершенням.

Музична культура Закарпаття на сучасному етапі. Робота закарпатського осередку Національної Спілки Композиторів України (з 1994 року), Національної Ліги композиторів та інших організацій. Формування талановитої молоді. Ознайомлення з творчістю сучасних композиторів Закарпаття. В. Теличко – голова закарпатського осередку НСКУ, автор симфонічних, хорових, камерно-інструментальних та камерно-вокальних творів, музики до вистав. Музичний аналіз хору «Гомін Карпат», «Карпатського капріччіо» для двох фортепіано і симфонічного оркестру». В. Гайдук – хоровий композитор, автор ряду кантат, хорових концертів, хорових мініатюр, обробок закарпатських народних пісень. Музичний аналіз фрагментів Духовного концерту. В. Волонтир – засновник і керівник Мукачівської хорової школи хлопчиків, останній учень Д.Є.Задора, автор хорової, симфонічної і камерно-інструментальної музики. Музичний аналіз хорових обробок закарпатських народних пісень («Через поле широке», «Кой ми прийшла карта»), хору «Прелюдія». Творчість А. Затіна. В. С. Янцо, К. В. Оленич – молоді закарпатські композитори. Музичний аналіз «Закарпатської» сюїти № 1 В. Янца.

Музичні твори: Д. Задор. Фрагменти кантати «Карпати», фортепіанного концерту (*e-moll*). І. Мартон. Обробка «Косив косар сіно», хор «Елегія» (на сл. Ю.Гойди); фрагменти скрипкового концерту (*d-moll*) і Меси (*Es-dur*). В. Теличко хор «Гомін Карпат», «Карпатське капріччіо» для двох фортепіано і симфонічного оркестру». В. Гайдук. Духовний концерт (фрагменти). В. Волонтир. Хорові обробки «Через поле широке», «Кой ми прийшла карта», хор «Прелюдія». В. Янцо. «Закарпатська» сюїта №1.

СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви тем	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
п		інд.	с.р.	
2 курс III семестр				
Тема 1. Музика на території України в найдавніші	2	2	-	-

часи та у східних слов'ян				
<i>Тема 2.</i> Музична культура Київської Русі. Знаменний розспів	2	2	-	-
<i>Тема 3.</i> Огляд розвитку української музичної культури в XVII ст. Музичні жанри українського бароко. Творчість М. Дилецького	4	2	-	2
<i>Тематична контрольна №1</i>	1	1	-	-
<i>Тема 4.</i> Огляд розвитку вітчизняної музики у другій половині XVIII – початку XIX століття. Сольна пісня-романс. Творчість С. Климовського, Г. Сковороди.	2	1	-	1
<i>Тема 5.</i> Інструментальна музика другої половини XVIII – початку XIX століття. Початок формування національної симфонії. Е. Ванжура «Українська симфонія» C-dur (I–III ч.)	2	2	-	-
<i>Тема 6.</i> Симфонія невідомого автора g-moll (I–IV ч.)	2	2	-	-
<i>Тема 7.</i> Хоровий концерт другої половини XVIII століття. Творчість М. Березовського	3	2	-	1
<i>Тема 8.</i> Творчість Д. Бортнянського	3	2	-	1
<i>Тема 9.</i> Творчість А. Веделя.	3	2	-	1
<i>Тематична контрольна №2</i>	1	1	-	-
<i>Тема 10.</i> Становлення національної опери. С. Гулак-Артемівський «Запорожець за Дунаєм»	4	1	-	3
<i>Тема 11.</i> Музика в театрі. П. Ніщинський «Вечорниці».	3	2	-	1
<i>Тема 12.</i> Розвиток симфонічного жанру. Творчість М. Колачевського «Українська» симфонія (I-IV ч.).	2	2	-	-
<i>Тематична контрольна №3</i>	1	1	-	-
<i>Тема 13.</i> Творчість М. Лисенка	8	5	-	3
Підсумкове заняття	2	2	-	-
<i>Всього:</i>	45	32	-	13
<i>IV семестр</i>				
<i>Тема 13 (завершення)</i>	2	2	-	-
<i>Тематична контрольна №4</i>	1	1	-	-
<i>Тема 14.</i> Творчість К. Стеценка	1	1	-	-
<i>Тема 15.</i> Творчість М. Леонтовича	3	2	-	1
<i>Тема 16.</i> Творчість Я. Степового	2	2	-	-
<i>Тема 17.</i> Творчість С. Людкевича	3	2	-	1
<i>Тематична контрольна №5</i>	1	1	-	-
<i>Тема 18.</i> Творчість Л. Ревуцького	6	5	-	1
<i>Тема 19.</i> Творчість В. Косенка	2	2	-	-
<i>Тема 20.</i> Творчість Б. Лятошинського	7	6	-	1

<i>Тематична контрольна №6</i>	1	1	-	-
<i>Тема 21. Творчість М. Скорика</i>	3	3	-	-
<i>Тема 22. Творчість Л. Дичко</i>	2	2	-	-
<i>Тема 23. Творчість В. Сильвестрова</i>	2	2	-	-
<i>Тема 24. Творчість Є. Станковича</i>	2	2	-	-
<i>Тематична контрольна №7</i>	1	1	-	-
<i>Тема 25. Огляд української музики різних регіонів України</i>	1	1	-	-
<i>Тема 26. Музична культура Закарпаття. Етапи розвитку. Творчість Д. Задора, І. Мартона та сучасних закарпатських композиторів</i>	3	2	-	1
<i>Залік</i>	2	2	-	-
<i>Всього:</i>	45	40	-	5
Разом годин за навчальний рік	90	72	-	18

ПЛАН ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

ІІІ семестр

№ з/п	Назва теми	К-сть год.
1.	Музика на території України в первісні часи та у східних слов'ян	2
2.	Музична культура Київської Русі. Знаменний розспів	2
3.	Огляд розвитку української музичної культури в XV-XVII ст. Жанри Відродження і Бароко Характеристика кантів та партесного концерту. М. Дилецький «Воскресенський канон».	2
<i>Тематична контрольна №1</i>		1
4.	Огляд розвитку вітчизняної музики у другій половині XVIII ст. – початку XIX століття. Сольна пісня-романс. Творчість С. Климовського, Г. Сковороди	1
5.	Інструментальна музика другої половини XVIII – початку XIX століття. Початок формування національної симфонії. Е. Ванжура «Українська симфонія» (I–III ч.)	2
6.	Симфонія невідомого автора g-moll (I–IV ч.)	2
7.	Хоровий концерт другої половини XVIII століття. М. Березовський – родоначальник хорового концерту нового типу. «Не отвержи...» – вершина творчих пошуків композитора (I–IV ч.)	2
8.	Творчість Д. Бортнянського. Хоровий концерт №15 «Приидите, воспоим...» (I–III ч.)	2
9.	Хорова творчість А. Веделя. Хоровий концерт №3 «Доколе, Господи...» (I–III ч.)	2
<i>Тематична контрольна №2</i>		1
10.	Становлення національної опери. С. Гулак-Артемівський «Запорожець за Дунаєм» (I–III д.)	1
11.	Музика в театрі. П. Ніщинський «Вечорниці».	2

12.	«Українська» симфонія М. Колачевського (I–IV ч.)	2
<i>Тематична контрольна №3</i>		1
13.	М.Лисенко – засновник української професійної композиторської школи. Хорова творчість М. Лисенка. Цикл «Музика до «Кобзаря». Кантата «Радуйся, ниво неполитая».	1
14.	Оперна творчість М. Лисенка. Оп.«Тарас Бульба» (I–II дії)	2
15.	Опера «Тарас Бульба» (III–V дії)	2
16.	Підсумкове заняття	2

IV семестр

1.	Камерно-інструментальна творчість М. Лисенка. Фортепіанні твори. Рапсодія №2. Обробки українських народних пісень	2
<i>Тематична контрольна №4</i>		1
2.	Хорова творчість К. Стеценка (кантата «Шевченкові», «Сон», фрагмент «Літургії»)	1
3.	М. Леонтович. Хорові обробки народних пісень	2
4.	Я. Степовий. Вокальна та фортепіанна творчість	2
5.	С. Людкевич. Хорова кантата-симфонія «Кавказ» (I–IV ч.)	2
<i>Тематична контрольна №5</i>		1
6.	Л. Ревуцький – засновник лірико-епічного симфонізму. Симфонія № 2 (I ч.)	1
7.	Л. Ревуцький. Симфонія № 2 (II-III ч.)	2
8.	Хорова та фортепіанна творчість Л. Ревуцького («Хустина», фортепіанні прелюдії).	2
9.	Фортепіанна творчість В. Косенка	2
10.	Б. Лятошинський – засновник драматичного симфонізму. Симфонія № 3 (I-II ч.)	2
11.	Б. Лятошинський. Симфонія № 3 (III-IV ч.)	2
12.	Фортепіанна та хорова творчість Б. Лятошинського	2
<i>Тематична контрольна №6</i>		1
13.	Творчість М. Скорика. «Карпатський» концерт	1
14.	М. Скорик. Віолончельний концерт. Партита № 5.	2
15.	Творчість Л. Дичко. Камерна кантата «Пори року»	2
16.	Творчість В. Сильвестрова. Симфонія № 5. Камерно-інструментальна та камерно-вокальна музика	2
17.	Творчість Є. Станковича. Камерна симфонія №3	2
18.	Огляд української музики різних регіонів України	1
<i>Тематична контрольна №7</i>		1
19.	Огляд творчості закарпатських композиторів. Творчість Д. Задора. Фортепіанний концерт. Вокальні та хорові твори. Творчість І. Мартона. Скрипковий концерт. Огляд творчості сучасних композиторів Закарпаття (В. Теличка, В. Волонтира, В. Гайдука, В. Янцо, К. Оленич).	2
20.	Залік	2

МУЗИЧНІ ВІКТОРИНИ

Варіанти:

1. Вікторини монографічного типу з творчості одного композитора (робоча вікторина з п'яти фрагментів).
2. Вікторина комбінованого типу з творчості декількох композиторів для отримання підсумкової, залікової оцінки (контрольна вікторина).
Кількість фрагментів від 10 до 20.

САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	№ теми	Назва теми	К-сть год
<i>III семестр</i>			
1.	3.	Шкільний театр. Діяльність музичних цехів	2
2.	4.	Життєвий і творчий шлях Г.Сковороди	1
3.	7.	Життєвий і творчий шлях М. Березовського	1
4.	8.	Життєвий і творчий шлях Д. Бортнянського	1
5.	9.	Життєвий і творчий шлях А. Веделя	1
6.	10.	Характеристика доби романтизму. Історичні умови розвитку. Огляд жанрів. Творчість композиторів «перемишльської» школи. Біографічні відомості про М. Вербицького Життєвий і творчий шлях С. Гулака-Артемівського	3
7.	11.	Життєвий і творчий шлях П. Ніщинського	1
8.	13.	Життєвий і творчий шлях М. Лисенка. Солоспіви М.Лисенка на слова І.Франка («Безмежнеє поле»), Г. Гейне («Коли розлучаються двоє»)	3
Всього:			13
<i>IV семестр</i>			
8.	15.	Життєвий і творчий шлях М. Леонтовича	1
10.	17.	Життєвий і творчий шлях С. Людкевича. Життя і творчість В. Барвінського	1
11.	18.	Життєвий і творчий шлях Л. Ревуцького	1
12.	20.	Життєвий і творчий шлях Б. Лятошинського	1
13.	26.	Життєвий і творчий шлях Д. Задора, І. Мартона	1
Всього:			5
РАЗОМ:			18

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Оцінювання результатів поточного та підсумкового контролю здійснюється за національною (чотирибальною шкалою):

Кількість балів на всі	Оцінка за національною шкалою
-------------------------------	--------------------------------------

види навчальної діяльності	
5	відмінно
4	добре
3	задовільно
2	незадовільно (з можливістю повторного складання)

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

А. Усне індивідуальне поурочне опитування

Рівні компетенції	Критерії навчальних досягнень здобувачів освіти
Високий («відмінно»)	<p>Вища оцінка передбачає ґрунтовне розкриття теми, вміння узагальнювати й аргументувати, логічно, вірно та впевнено викладати думки, вибудовувати матеріал від загального – до конкретного, виявляти вільне володіння фактажним матеріалом, а саме – знання біографічних фактів з життя композитора, характеристики епохи, мистецької тенденції і т.д. Здобувач освіти вільно відповідає на запитання, визначає зміст, форму, жанрово-стильові особливості музичного твору як на слух, так і при вивченні нотного тексту, оперує традиційними й сучасними знаннями в контексті освітньої музично-теоретичної діяльності, виявляє здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>Високим балом оцінюється самостійність мислення, професіоналізм у мові, творчий підхід до висвітлення теми, залучення матеріалу додаткової літератури, вміння проводити паралелі, виявляти подібні і відмінні явища, робити узагальнення й приходити до правильних висновків, а також відкритість до нових знань. Здобувач освіти не допускає помилок, володіє матеріалом самостійної роботи у повному обсязі.</p>
Достатній («добре»)	<p>Оцінка відносно всіх критеріїв на ступінь нижче від відмінної. Вона передбачає володіння програмовим матеріалом, однак під час відповіді можуть мати місце незначні упущення чи помилки, деяка непослідовність викладу думок чи огріхи музичних ілюстрацій. Здобувач освіти знає ключові моменти матеріалу, передбаченого на самостійне вивчення, позитивно сприймає конструктивні критичні зауваження фахівців щодо своїх навчальних та творчих результатів і використовує їх для власного професійного розвитку</p>
Середній	Відповідь неповна і невпевнена, але обов'язково виявляє

(«задовільно»)	приналежність композитора до тієї чи іншої епохи, художнього напрямку, його найголовніші досягнення в українському музичному мистецтві, основні твори і роки життя композитора та найголовнішу характеристику програмових творів. Здобувач освіти лише частково володіє матеріалом самостійної роботи.
Початковий «незадовільно»	відсутність знань

Б. Фронтальне опитування або письмовий експрес-контроль

«Відмінно» – із п'яти питань усі відповіді вірні

«Добре» – допущено 1 помилку

«Задовільно» (з градаціями) – 2–4 помилки

«Незадовільно» – жодної правильної відповіді

В. Спів (або гра) основних музичних тем

«Відмінно» – без помилок і музикально

«Добре» – з незначними помилками

«Задовільно» – зі значною кількістю помилок, але тема ілюструється до кінця

«Незадовільно» – відсутність знань.

Г. Письмові тематичні контрольні роботи

У порівнянні з поточним опитуванням письмові тематичні контрольні роботи відіграють важливішу роль у порівнянні з поурочними опитуваннями. Вони розраховані на одну академічну годину та включають письмові відповіді на п'ять різнопланових питань. На 4 (3) питання відводиться по 10-хвилин (спадщина, біографія, музичні твори), на 1(2) коротких – близько 5 хвилин. До них може долучатися 10-хвилинна музична вікторина. Кожне з питань оцінюється окремо. Загальний результат виставляється як середньозважене з округленням до цілого. Критерії оцінювання теоретичних відповідей робіт у своїй основі співпадають з критеріями оцінювання усних опитувань, але передбачають знання більшого обсягу матеріалу (в межах 3–5 занять), вимагають ширших узагальнень і порівнянь.

Г. Музична вікторина

Після прослуханого музичного фрагменту Здобувач освіти повинен визначити:

1. Ім'я та прізвище композитора (що оцінюється в 0,25 бала)
2. Жанр і назва твору (0,25 бала)
3. Дію (в опері) чи частину (в симфонії) (0,25 бала)
4. Конкретний музичний номер чи тему (0,25 бала)

Повна відповідь охоплює 1 бал. За допущені помилки знімається певна частина балу. Оцінка виставляється з урахуванням кількості помилок:

Для поточної вікторини із 5 фрагментів: На «відмінно» – слід набрати 4,5–5 балів. На «добре» – 3,5 –4 бали. На «задовільно» –2,5– 3бали. На «незадовільно» – 0–1 бал.

Для поточної (контрольної) вікторини із 10 фрагментів результат ділиться на два й виставляється за шкалою вікторини з 5-ти номерів.

Для підсумкової вікторини із 15 фрагментів: результат ділиться на три й виставляється за шкалою вікторини з 5-ти номерів, *із 20 фрагментів* – ділиться на чотири.

Д. Критерії виставлення підсумкової оцінки

Підсумкова оцінка підсумовує усі поточні оцінки за певний період навчання, враховує об'єм зданого на уроках матеріалу, своєчасність його опрацювання, опанування музичним матеріалом, що перевіряється вікторинами – тематичними та змішаними. Вони виставляються як середньозважене з округленням до цілого.

Е. Критерії виставлення залікової оцінки

Залікова оцінка так само є середньозваженою з округленням до цілого. Вона передбачає долучення до поточних оцінок результату Залікової контрольної роботи, яка включає підсумкову вікторину змішаного типу, перевірку засвоєння теоретичних знань (в усній чи письмовій формі) та гру на інструменті (або спів) основних музичних тем.

ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Результати навчання здобувача освіти, що відображають досягнутий ним рівень компетентностей відносно очікуваних, ідентифікують і вимірюють у процесі контрольних заходів за допомогою критеріїв.

Оцінювання здобувачів освіти охоплює низку письмових, усних, практичних контрольних процедур, які використовують відповідно до компетентнісних характеристик (знання, вміння/навички, комунікація, відповідальність і автономія) результатів навчання, досягнення яких контролюється.

Результати навчання здобуча освіти, що відображають досягнутий ним рівень компетентностей відносно очікуваних, ідентифікують і вимірюють у процесі контрольних заходів за допомогою критеріїв.

Оцінювання здобувача освіти охоплює низку письмових, усних, практичних контрольних процедур, які використовують відповідно до компонентнісних характеристик (знання, вміння/навички, комунікація, відповідальність і автономія) результатів навчання, досягнення яких контролюється.

Вимірювання рівня досягнення результатів навчання здійснюється експертно за критеріями.

Оцінювання результатів навчання здобувачів освіти проводиться під час проведення поточного і підсумкового контролю.

Поточне оцінювання здійснюється на всіх етапах навчальної діяльності у формах: опитування здобувачів освіти на предмет засвоєння навчального матеріалу; тестового контролю; виконання студентами письмових контрольних робіт, перевірка самостійної роботи.

Семестровий контроль проводиться відповідно до навчального плану у формі заліку або екзамену, в терміни встановлені графіком освітнього процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеною програмою навчальної дисципліни.

Систематичність та активність роботи здобувача освіти контролюються й оцінюються протягом усього періоду навчання. Поточний контроль здійснюється упродовж III–IV семестрів. Підсумковий семестровий контроль припадає на III семестр.

Залік – на IV семестр.

Основним оцінюванням результатів навчання є поточний контроль знань, який здійснюється у різних формах перевірки знань: індивідуального опитування [усні/письмові розгорнуті теоретичні відповіді], фронтального/бліц-опитування, письмового експрес-контролю [відповіді на головні питання теми, перевірка знання фактажного матеріалу, причинно-наслідкових зв'язків], написання музичних вікторин монографічного типу [визначення музики на слух одного композитора], вміння проілюструвати музичні теми [спів або гра на фортепіано найголовніших музичних фрагментів композиторських творів], участь в обговоренні питань з певної теми. Поточний контроль допомагає коригувати педагогічні прийоми й методи, дозволяє відстежувати особистісний розвиток здобувачів освіти, визначати рівень досягнення результатів навчання, визначених програмою навчальної дисципліни.

Завдання поточного контролю знань здобувачів освіти:

- оцінювати рівень засвоєння здобувачами освіти програмного матеріалу дисципліни;
- виявляти якість їх роботи над вивченням дисципліни;
- мотивувати здобувачів освіти до систематичної активної роботи протягом семестру;
- аналізувати успішність та впливати на процес самостійної роботи здобувачів освіти й ефективність навчального процесу в цілому.

Підсумковий контроль в залежності від обсягу навчального матеріалу поділяється на: а) тематичне оцінювання; б) семестрове оцінювання; в) річне оцінювання (залік). Тематичне оцінювання є обов'язковим для кожного розділу. Оцінка виставляється шляхом узагальнення поточних оцінок за тему з урахуванням оцінок за виконання письмових робіт.

Тематичний контрольний зріз проводиться у вигляді письмових тематичних контрольних робіт і музичних вікторин, що закріплюють вивчений матеріал, діагностують рівень його засвоєння здобувачами передвищої фахової освіти.

ЗМІСТ ТЕМАТИЧНИХ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

№ з/п	Назва теми	К-сть год.
1.	Музика найдавніших часів, середньовіччя, ренесансу та бароко (контрольна робота № 1)	1
2.	Українська музика другої половини XVIII ст. – поч. XIX ст. доби Просвітництва (контрольна робота № 2)	1
3.	Музична творчість попередників і сучасників М. Лисенка (М. Вербицького, С. Гулака-Артемівського, П. Ніщинського, М. Колачевського) (контрольна робота № 3)	1
4.	Творчість М. Лисенка (контрольна робота № 4)	1
5.	Творчість композиторів «лисенківської» школи кінця XIX – початку XX століття (К. Стеценка, Я. Степового, М. Леонтовича, С. Людкевича, В. Барвінського) (контрольна робота №5)	1
6.	Українська музика 20-50-х років XX століття (творчість Л. Ревуцького, В. Косенка, Б. Лятошинського) (контрольна робота №6)	1
7.	Українська музична культура 60-90 –х років XX століття (творчість М. Скорика, Л. Дичко, В. Сильвестрова, Є. Станковича, композиторів різних регіонів України) (контрольна робота №7)	1

ПИТАННЯ ПІДГОТОВКИ ДО ТЕМАТИЧНИХ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Питання до тематичної контрольної роботи №1

«Музика найдавніших часів, середньовіччя, ренесансу та бароко (українська музика до XVIII ст.)»

1. Вказати ознаки первісної музики (не менше 3-х)
2. Охарактеризувати музику східних слов'ян
3. Дати загальний огляд музичної культури Київської Русі.
4. Розкрити особливості церковного знаменного розспіву (пояснення назви, період існування, етапи розвитку, нотування, музичні особливості та різновиди.
5. Охарактеризувати канти.
6. Виявити жанрові ознаки партесного концерту.
7. Подати біографічні відомості про М.Дилецького
8. Проаналізувати «Воскресенський канон» М.Дилецького (будь який із розділів).
9. Відповісти на питання самостійного опрацювання:

- а) відомості про музичні цехи;
- б) відомості про шкільний театр.

10. Повторити з попередньо вивченого курсу «Історія України» особливості історичного розвитку України в XVII ст.

Короткі відповіді:

- а) вказати, які музично-стильові епохи охоплювала вітчизняна музика письмової традиції з X до першої половини XVIII століття
- б) виявити жанри, які розвивались в кожному з них?
- в) пояснити, завдяки яким особливостям партесний концерт став вершиною вітчизняного мистецтва доби бароко? (не менше 3-х ознак)
- г) вказати етапи формування багатоголосся.

Тематична контрольна №1 передбачає від 1 до 4-х варіантів, кожен з яких включає відповіді по 4 питання:

1 питання: Характеристика одного із періодів або музичних жанрів від найдавніших часів до Відродження.

2 питання: З періоду доби Бароко: характеристика кантів, партесного концерту, відомості про М. Дилецького, аналіз «Воскресенського канону».

3 питання: Матеріал із самостійного опрацювання.

4 питання: Коротка відповідь на питання.

Відповіді на питання мають бути конкретними, включати стислий виклад головних положень.

Питання до тематичної контрольної роботи №2

«Українська музика другої половини XVIII – початку XIX століття (доби Просвітництва)»

1. 4 біографії: Г. Сковороди, М. Березовського, Д. Бортнянського, А. Веделя (періодизація й розкриття одного із періодів життя та творчості) та короткі біографічні відомості про Е. Ванжуру.
2. Композиторська спадщина одного із 5-ти композиторів: Г. Сковороди, М. Березовського, Д. Бортнянського, А. Веделя, Е. Ванжури.
3. Порівняння 2-х симфоній: Е. Ванжури та невідомого автора:
 - а) загальне порівняння;
 - б) порівняння 2-х сонатних Allegro;
 - в) порівняння 2-х повільних частин;
 - г) порівняння 2-х фіналів (виявити не менше 2-х відмінностей і 2 спільностей).
4. Загальна характеристика жанрів доби Просвітництва:
 - а) хорового концерту;
 - б) сольної пісні-романсу (або в) дати музичний аналіз пісень-романсів Г. Сковороди («Всякому городу...», «Стоїть явор над горою»).
 - г) класичної симфонії.
5. Загальна характеристика або музичний аналіз будь-якої із частин хорових концертів М. Березовського «Не отвержи...», Д. Бортнянського «Прийдіте», А. Веделя «Доколе, Господи...» (можливе порівняння частин)
6. *Короткі питання:*

- Стисло окреслити історичні умови 2-ї пол. XVIII – поч. XIX ст. для розвитку української музичної культури.
- Вказати імена найвидатніших вітчизняних художників, літераторів, скульпторів та філософів рубежу XVIII – XIX ст.
- Перелічити три художні течії доби Просвітництва.
- Назвати основні жанри доби Просвітництва.

Загалом, тематична контрольна №2 передбачає:

1. Питання біографії (з поділом на: 1-а – спадщина і 1-б – характеристика одного із періодів творчої біографії).
2. Порівняння симфоній Е. Ванжури та невідомого автора.
3. Аналіз жанрів Просвітництва (або характеристику однієї із пісень-романсів Г. Сковороди).
4. Аналіз одного із хорових концертів.
5. Коротку відповідь (умови, митці, течії, жанри доби Просвітництва).

Зразок вікторини

1. Симфонія невідомого автора IV частина, епізод.
2. – // – III частина «Менует», основна тема
3. – // – I частина головна партія.
4. «Українська» симфонія Е. Ванжури. I частина, побічна партія
5. – // – III частина, тема-рефрен.
6. М. Березовський. Хоровий концерт «Не отвержи...» IV частина «Да постидятся...»
7. – // – III частина «Боже мой...»
8. А. Ведель. Хоровий концерт № 3 («Доколе, Господи...»), II частина, «Призри...»
9. Д. Бортнянський. Хоровий концерт № 15 («Приидите...») I частина
- 10.– // – III частина «I воскресий...».

Питання до тематичної контрольної роботи №3

«Музична творчість попередників і сучасників М. Лисенка: С. Гулака-Артемівського, М. Колачевського, П. Ніщинського, М. Вербицького»

1. Біографії С. Гулака-Артемівського, П. Ніщинського (періодизація життя і творчості, рубіжні життєві події, характеристика одного із періодів творчої біографії). Короткі біографічні відомості про М. Вербицького, М. Колачевського. Відомості про «перемисьльську композиторську школу».
2. Композиторська спадщина С. Гулака-Артемівського, М. Колачевського, П. Ніщинського, М. Вербицького.
3. Загальна характеристика опери «Запорожець за Дунаєм» С. Гулака-Артемівського, «Вечорниць» П. Ніщинського, «Української симфонії» М. Колачевського (короткі відомості про історію написання; жанровий різновид, визначення теми та ідеї твору, особливостей структури, літературної основи, специфіки драматургії та композиції, особливостей музичного тематизму, підсумування історичної ролі твору).

4. Музичний аналіз окремих музичних номерів опери, вставної дії до драми «Назар Стодоля» або окремих частин симфонії.
5. *Короткі відповіді на питання:*
 - а) вказати найголовніші ознаки романтизму (не менше 3-4-х);
 - б) перелічити 4 провідні теми композиторів-романтиків;
 - в) виявити головну тенденцію в зміні системи жанрів і вказати провідні жанри української музики доби романтизму;
 - г) вказати, які дії царського уряду Росії були направлені проти розвитку української культури;
 - д) назвати найвидатніших українських поетів, письменників, художників, архітекторів другої половини XIX століття.

Зразок вікторини

1. С. Гулак-Артемівський. Опера «Запорожець за Дунаєм», II дія. Дует Андрія і Оксани «Чорна хмара».
2. – // – I дія, пісня Карася «Ой щось дуже загулявся».
3. – // – – // – Козачок з II дії.
4. – // – Фінальний хор «Там за тихим за Дунаєм», III дія.
5. П. Ніщинський «Вечорниці». Хор парубків «Закувала та сива зозуля», 4 р.
6. М. Колачевський «Українська» симфонія, I частина, гол. і побічна партії
7. – // – III частина, основна тема.
8. – // – II частина, реприза і кода.
9. – // – IV частина, головна партія і побічна партії
10. М. Вербицький. Хорова поема «Заповіт».

*Питання до тематичної контрольної роботи №4
«Творчість М. В. Лисенка»*

1. Історична роль, композиторська спадщина та творча біографія М. Лисенка (періодизація життя і творчості, характеристика будь-якого періоду творчої біографії композитора).
2. Новаторство композитора.
3. Риси романтизму в творчості М. Лисенка.
4. Характеристика «Музики до «Кобзаря».
5. Принципи підходу М. Лисенка до жанру обробки народної пісні.
6. Загальна характеристика оперного жанру.
7. Загальна характеристика жанру солоспіву.
8. Основні драматургічні лінії та композиція опери «Тарас Бульба».
9. Драматургічне значення увертюри та характеристика її музичних тем.
10. Музичне розкриття образу Тараса Бульби (або козацтва) в однойменній опері М. Лисенка.
11. Камерно-інструментальний жанр. Фортепіанна музика. Рапсодія №2 («Думка-шумка»).

Зразок вікторини

1. М. Лисенко. Опера «Тарас Бульба». Увертюра. Побічна партія.
2. – // – Пісня Тараса «Гей, літа орел...» з 2 дії.

3. – // – 4 дія, Каватина Андрія «Немов в тумані...».
4. – // – 5 дія, Монолог Тараса «Що і світі є святіше...».
5. – // – 3 дія, Сцена запорізької ради. Хор козаків «Слава...».
6. – // – 2 дія, Плач Насті «Хто одніме...»
7. – // – 5 дія, Аріозо Тараса «Ох, яку тяженну каменюку...».
8. – // – 3 дія, Хор козаків «Рушаймо всі...».
9. – // – 5 дія, Арія Остапа «Що ти вчинив...».
10. – // – 5 дія, Аріозо Тараса «Стій, Іроде...».

Питання до тематичної контрольної роботи №5

«Творчість композиторів «лисенківської» школи кінця XIX – початку XX століття (К. Стеценка, Я. Степового, М. Леонтовича, С. Людкевича)»

1. 4 біографії: М. Леонтовича, К. Стеценка, Я. Степового, С. Людкевича – з періодизацією та переліком основних творів.
2. Загальна характеристика творчості цих композиторів (окремо кожного).
3. Аналіз музичних творів («Кавказ» С. Людкевича; обробок «Пряля», «Щедрик», «Дударик», «Козака несуть», «Над річкою-бережком», «Гаю, гаю, зелен розмаю» М. Леонтовича; хорів К. Стеценка; вокальних та фортепіанних творів Я. Степового).
4. Огляд творчості західноукраїнських композиторів. Творчість В. Барвінського. Характеристика української музики початку XX ст.

Питання до тематичної контрольної роботи №6

«Українська музика 20-50-х років (творчість Л. Ревуцького, В. Косенка та Б. Лятошинського)»

1. Характеристика розвитку української музики в період 20-50-х рр. XX ст.
2. Три біографії (В. Косенка, Л. Ревуцького, Б. Лятошинського) – з періодизацією та переліком основних творів.
3. Характеристика творчості Л. Ревуцького, Б. Лятошинського, В. Косенка (окремо кожного).
4. Аналіз музичних творів:
 - Симфонія № 2, поеми-кантати «Хустина», фортепіанних прелюдій Л. Ревуцького;
 - Фортепіанних творів В. Косенка;
 - Симфонії № 3 та «Відображень» Б. Лятошинського.

Питання до тематичної контрольної роботи №7

«Творчість українських композиторів 60-90-х років (М. Скорика, Л. Дичко, Є. Станковича, В. Сильвестрова, композиторів регіонів України)»

1. Огляд розвитку української музики в період 60-90-х років XX століття.
2. 4 біографії (М. Скорика, Л. Дичко, В. Сильвестрова, Є. Станковича).

3. Характеристика творів: «Пори року» Л. Дичко; Симфонії № 5 В. Сильвестрова; камерної симфонії № 3 Є. Станковича; «Карпатського» концерту та віолончельного концертів М. Скорика.
4. Аналіз музики окремих частин або розділів вивчених творів.

Підсумкова оцінка в кінці III семестру виставляється шляхом узагальнення тематичних оцінок і передбачає проведення підсумкової музичної вікторини змішаного типу. Вона враховує систематичність підготовки та активність роботи здобувача освіти протягом семестру, вміння застосовувати знання на практиці. Виставляється в терміни, встановлені графіком освітнього процесу та в обсязі навчального матеріалу, визначеному програмою навчальної дисципліни.

Залікова оцінка з навчальної дисципліни «Українська музична література» охоплює навчальний матеріал, визначений програмою курсу, передбачає проведення залікової контрольної роботи, питання якої складають програмовий матеріал III–IV семестрів навчання, враховує поточні оцінки та виставляється в терміни, встановлені графіком освітнього процесу.

Залікова контрольна робота містить:

- I. Підсумкову вікторину з пройденого музичного матеріалу за 2 курс в кількості 15 (рідше 10) фрагментів.
- II. Теоретичні відповіді на питання з кількох тем у письмовій (чи усній) формі (від 2-х до 4-х питань із матеріалу III–IV-го семестрів).
- III. Гру на інструменті (або спів) основних музичних тем III–IV-го семестрів навчання курсу «Українська музична література».

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕОРЕТИЧНИХ ПИТАНЬ, ВИНЕСЕНИХ НА ЗАЛІК

Питання за III семестр:

1. Музичні жанри українського Бароко (канти, партесний концерт, музика до шкільної драми, інструментальні п'єси музичних цехів).
2. М. Дилецький. Партесний концерт «Воскресенський канон»
3. Порівняння життєвого і творчого шляху М. Березовського та Д. Бортнянського
4. Розвиток хорового концерту у творчості М. Березовського, Д. Бортнянського та А. Веделя. Найголовніші особливості концертів «Не отвержи..» М. Березовського, «Прийдите...» Д. Бортнянського та «Доколе, Господи...» А. Веделя.
5. Формування інструментальної музики у XVIII столітті. Ранні українські симфонії. Порівняльний аналіз «Української» симфонія Е. Ванжури з Симфонією невідомого автора (соль-мінор).
6. С. Гулак-Артемівський. Опера «Запорожець за Дунаєм».
7. Життєвий і творчий шлях М. Лисенка.
8. М. Лисенко. «Музика до «Кобзаря».
9. М. Лисенко. Опера «Тарас Бульба».

10. Фортепіанна творчість М. Лисенка. Рапсодія №2 («Думка-шумка»).

Питання за IV семестр:

1. Життєвий і творчий шлях М. Леонтовича.
2. Хорові обробки українських народних пісень М. Леонтовича.
3. С. Людкевич. Кантата-симфонія «Кавказ».
4. Порівняння життєвого і творчого шляху Л. Ревуцького та Б. Лятошинського
5. Л. Ревуцький. Симфонія №2 (I–III ч.).
6. Б. Лятошинський – засновник української симфонії-драми. Симфонія №3 /I-IV ч./
7. Фортепіанна творчість В. Косенка
8. М. Скорик. «Карпатський» концерт.
9. Є. Станкович. Камерна симфонія №3.
10. Л. Дичко. Камерна кантата «Чотири пори року».

Зразок залікової письмової контрольної роботи

1. М. Дилецький. Партесний концерт «Воскресенський канон».
2. Життєвий і творчий шлях М. Леонтовича.
3. Музична вікторина.

Варіант залікової музичної вікторини (із 15 №№):

1. М. Дилецький. Партесний концерт «Воскресенський канон», 9 пісень «Світися, світися»
2. М. Березовський. Хоровий концерт «Не отвержи...», III ч. «Боже мой»
3. Симфонія невідомого автора, IV ч. «Козачок», гол. т.
4. С. Гулак-Артемівський. Оп. «Запорожець за Дунаєм», I д. Романс Оксани «Місяцю ясний»
5. П. Ніщинський. «Вечорниці», хор парубків «Закувала та сива зозуля».
6. М. Колачевський. «Українська симфонія», II ч., Основна тема
7. М. Лисенко Кантата «Радуйся, ниво неполитая», V частина – хорова fuga «Оживуть степи, озера»
8. М. Лисенко Оп. «Тарас Бульба», Vд., речитатив і арія Остапа («Хто вбив його?» «Що ти вчинив»).
9. Я. Степовий Прелюд «Пам'яті Т. Шевченка» (I–II розд.)
10. С. Людкевич. Кантата-симфонія «Кавказ», I ч. «Прометей», ліричний епізод «Воно знову оживає».
11. Л. Ревуцький. Симфонія №2, II ч. Вступ
12. Б. Лятошинський. Симфонія №3, IV ч. побічна партія.
13. Л. Дичко Кантата «4 пори року», II ч. «Літо. Петрівчані пісні», 3 тема «А ми кривого танцю йдем»
14. М. Скорик. «Карпатський концерт», I розділ
15. В. Барвінський. Прелюд №2 (Fis-dur) з фортепіанного циклу «П'ять прелюдій».

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

А. Базова література (посібники):

1. *Верещагіна О., Холодкова Л.* Історія української музики ХХ століття. Київ, 2010. 267 с.
2. *Історія української музики. ХІХ століття.* 2-го доповнене видання колективної праці /відповід. Ред. В. Кузик. Київ: ІМФЕ ім. М. Рильського НАНУ. 2009. Т. 2. 700 с.
3. *Історія української культури: збірник статей. Том 2: Українська культура ХІІІ – першої половини ХVІІ століть/передмова Я. Д.Ісаєвич. Ізозбірник.* Київ, 2001. URL: <http://litopys.org.ua/istkult2/ikult2.htm>
4. *Історія української музики в 6-ти томах. Том 1.* Від найдавніших часів до середини ХІХ ст. /М. Гордійчук (гол. ред.), Л. Архімович, Т.Булат та ін. Київ: Наукова Думка. 1989. 448 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/781074/>, *Том 2.* Друга половина ХІХ ст. /М.Гордійчук (гол. ред.), Т. Булат, С. Грица та ін. Київ: Наук. думка, 1989. 464 с. URL.: <https://www.twirpx.com/file/1399731/>, *Том 3.* Кінець ХІХ–початок ХХ ст. /М. Гордійчук (гол. ред.), С. Грица, М. Загайкевич, А. Калениченко та ін. Київ: Наук. думка, 1989. 424 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/1399703/> *Том 4:* 1917–1941 рр. /М. Гордійчук (гол. ред.), Л. Пархоменко (відп. ред.). Київ: Наукова думка, 1992. 617 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/1399731/> *Том 5:* 1841–1958 рр. /Г. Скрипник, А. Муха та ін. Київ: Наукова думка, 2004. 500 с.
5. *Історія української музики у 7 т.* /редкол. Г. А. Скрипник (голова) та ін. Т. 1. Кн. 1: Від найдавніших часів до ХVІІІ століття. Народна музика /О. В. Богданова, С. Й. Грица, Р. Д. Гусак, Є. В.Єфремов та ін.; редкол. т.: відп. ред. О. Ю. Шевчук, Б. М. Фільц, відп. секретар О. П. Прилепа, О. М. Летичевська. Київ, 2016. 440 с.
6. *Кияновська Л.* Українська музична культура. Львів: Тріада плюс, 2009. 355 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/304098/>
7. *Кияновська Л.* Галицька музична культура [ХІХ–ХХ століть]. Навчальний посібник. Чернівці: Книги – ХХІ, 2007. 424 с.
8. *Корній Л.* Історія української музики. Ч.1. Київ – Харків – Нью-Йорк, 1996. 314 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/453962/> Ч.2. Київ – Харків – Нью-Йорк, 1998. 387 с.; URL: <https://www.twirpx.com/file/1674046/> Ч.3. 2001. 479 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/1797007/>
9. *Корній Л. Сюта Б.* Історія української музичної культури: підручник. Київ: НМАУ ім. П. Чайковського, 2011. 715 с.
10. *Корній Л. Сюта Б.* Українська музична культура: погляд крізь віки. Київ: Музична Україна, 2014. 590 с.
11. *Крусь О.* Історія української музики ХХ століття: навчально-методичний посібник. Луцьк, 1997. 82 с. URL: <https://www.twirpx.com/file/1619678/>
12. *Кудрик Б.* Огляд історії української церковної музики. Львів : [б. в.], 1995. 128 с.

13. *Лісецький С.* Історія української музики: навчальний посібник для здобувачів освіти вищих музичних навчальних закладів. Ч.1. Київ, 2015. 148 с. Ч.2. Київ, 2017. 163 с.
14. *Ніколенко Л.І.* Навчальний курс «Українська музична література» URL: <https://wiki.cuspu.edu.ua/>
Навчальний_курс_ "Українська_музична_література"_Ніколенко_Л.І.
15. *Українська музична література для музичних училищ /ред. Л. Ярославич.* Ч. 1. Тернопіль: Астон, 2000; Ч.2 Тернопіль: Астон, 2002.

Додаткова література:

1. *Антонов М.* Формування національної свідомості Миколи Лисенка крізь призму спогадів Михайла Старицького. *Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Молодіжне музикознавство – 2024».* Хмельницький, 2024 . С. 188–191.
2. *Беренбейн І. С.* Камерність як вияв романтичної рефлексії фортепіанної творчості Миколи Лисенка. *Україна. Європа. Світ Історія та імена в культурно - мистецьких рефлексіях: збірник статей і матеріалів наукових конференцій.* Київ, 2023. №6. С. 38-41.
<https://journals.uran.ua/ukraine-europe-world/index>
3. *Букало Н. З.* Мистецька пісня у творчості Станіслава Людкевича і Василя Барвінського. *Україна. Європа. Світ Історія та імена в культурно - мистецьких рефлексіях: збірник статей і матеріалів наукових конференцій.* Київ, 2021. №5. С.43-46. <https://journals.uran.ua/ukraine-europe-world/issue/view/17152/9876>
4. *Бодак Я., Соловей Л.* Українська та зарубіжна музичні літератури. Вінниця, 2011. 304 с.
5. *Борецький В.* Дмитро Бортнянський. *Сайт «Наша парафія»* . Київ, 2013. URL:: <http://www.parafia.org.ua/person/bortnyanskyj-dmytro/>
6. *Борис Лятошинський.* Епістолярна спадщина / упор. М.Копиця. Київ, 2002. 767 с.
7. *Василь Барвінський* в контексті європейської музичної культури: статті та матеріали /ред.-упор. О. Смоляк. Тернопіль: Астон, 2003.192 с.
8. *Василь Барвінський.* З музично-письменницької спадщини. Дрогобич: Коло, 2004. 256 с.
9. *Василь Барвінський.* Статті. Листи. Спогади. Дрогобич: Посвіт, 2008. Вип.2. 268 с.
10. *Василь Барвінський і сучасна українська музична культура:* зб. наук. пр. /упоряд.: В. Грабовський, Л. Філоненко, О. Німилович. Дрогобич: РВВ ДДПУ ім. Івана Франка, 2012. 327 с.
11. *Василенко О.* Специфіка жанрового синтезу рапсодії та думки у вокально-хоровій творчості Лесі Дичко. *Київське музикознавство.* Київ, 2017. Вип.55. С.42–61.
12. *Василенко О.* Творчість М.Колачевського у просторі української культури XIX сторіччя . *Київське музикознавство.* Київ, 2014. Вип. 48. С.121–131. URL: <http://glierinstitute.org/ukr/digests/048/14.pdf>

13. *Василенко О.* Особливості жанру камерної кантати Олега Киви в контексті композиторських пошуків сучасності. *Київське музикознавство*. Київ, 2012. Вип.41. URL: <http://glierinstitute.org/ukr/digests/041/20.pdf>
14. *Волосатих О. Ю.* Матеріали архіву композитора як джерело реконструкції творчого задуму (на прикладі творчості Віктора Косенка). *Україна. Європа. Світ Історія та імена в культурно - мистецьких рефлексіях: збірник статей і матеріалів наукових конференцій*. Київ, 2021. №5. С.62-64. <https://journals.uran.ua/ukraine-europe-world/issue/view/17152/9876>
15. *Волосатих О. Ю.* Програмні назви, присвяти й маргіналії як джерела дослідження творчості композитора (на матеріалі доробку Віктора Косенка). *Україна. Європа. Світ Історія та імена в культурно - мистецьких рефлексіях: збірник статей і матеріалів наукових конференцій*. Київ, 2023. №6. С. 68-73. <https://journals.uran.ua/ukraine-europe-world/index>
16. *Герасимова-Персидська Н.* «Грамати́ка» Миколи Дилецького як джерело атрибуцій його невідомих творів. *Науковий вісник НМАУ: Музикознавство: з ХХ у ХХІ століття*. Київ, 2000. Вип. 7. С. 34–45.
17. *Герасимова-Персидська Н.* Микола Дилецький .*Сайт «Наша парафія»*. – Київ, 2011. URL: <http://www.parafia.org.ua/person/dyletskyj-mykola>
18. *Глухів музичний: земля Березовського і Бортнянського: зб. ст. за матеріалами Всеукраїнської наук.-практ. конф. 25–26 лютого 2016*. Глухів: ГНПУ ім. Олександра Довженка, 2016. С. 10–13.
19. *Гнатів Т.* Станіслав Людкевич. Штрихи до портрету. *Спогади про Станіслава Людкевича /упор. С. Павлишин*. Львів, 2010. С. 108–117.
20. *Гнатюк Л.* Професійне музичне мистецтво другої половини ХVIII ст.: завдання для дистанційного навчання. URL: <https://knmau.com.ua/wp-content/uploads/2-B-Kompozitsiya-Istoriya-ukrayinskoyi-muziki-Gnatyuk-L.A..pdf>
21. *Годьмаш В.* Хорова творчість Лесі Дичко: до 85-річчя миткині. *Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Молодіжне музикознавство – 2024»*. Хмельницький, 2024 . С. 205–210.
22. *Грабовський В., Німилович О., Філоненко Л.* Барвінський Василь Олександрович. *Сайт НСКУ*. URL: <https://composersukraine.org/index.php?id=2395>
23. *Гусарчук Т.* Артемій Ведель. Постаць митця у контексті епох. Ніжин, 2017. 768 с., 32 с. іл.; 2-ге вид.: Київ: Муз. Україна, 2019. 768 с.
24. *Гусарчук Т.* Концепційні аспекти духовних концертів Артемія Веделя у контексті української історії. *Вісник Львівського університету*. Серія мистецтвознавство. Вип. 16. Ч. 1. Львів : ЛНУ ім. Івана Франка, 2015. С. 44–50.
25. *Данилюк І.* Лисенко М.В. – сонце української музики. *Бібліотечний інформаційно-освітній портал*. URL: http://libportal.org.ua/index.php?option=com_content&task=view&id=520&Itemid=55

26. Даценко В. Характеристика фортепіанних творів Віктора Косенка. *Культура і мистецтво: сучасний науковий вимір: матеріали IV міжнародної наукової конференції молодих вчених, аспірантів та магістрантів, 3–4 листопада 2020 року* /ред.колегія: Іванов С.В., Луцький М.Г., Андрусюк Б.П. та ін. Київ : НАКККіМ, 2020. С. 101.
27. Даценко В. Характеристика фортепіанних творів В. Косенка житомирського періоду роботи майстра. *Мистецтвознавчі записки*. Київ, 2020. Випуск 38. С. 143–148.
28. Дерехович Л. Символізм як українське мистецьке надбання. *Київське музикознавство*. 2024. Вип. 2. С.52-61
29. Дмитрієва О. Композитор Борис Лятошинський та його школа: до 125-річчя композитора. *Музика*. №№1–2, 2021. С.46–47.
30. Дмитро Бортнянський – музикант європейського рівня : до 265-річчя від дня народження: біо-бібліографічний покажчик / уклад. Т.Плющ. Шостка, 2016. 15 с. URL: <https://ru.calameo.com/read/005020736d4e41b10943b>
31. Дмитро Ревуцький. Микола Лисенко. Повернення першоджерел /вступні статті, упоряд., коментарі та іменний покажчик В. Кузик. Київ: Музична Україна. 2003. 330 с.
32. Драч І. Композитор Віталій Губаренко: формула індивідуальності: монографія. Суми, 2002. 227 с.
33. Жежера В. Композитор Кирило Стеценко заробляв на прожиття священиком. «Країна» від 23 травня 2012 р. URL: <http://gazeta.ua/articles/history-journal/kompozitor-kirilo-stecenko-zaroblyav-na-prozhittya-svyaschenikom/437393>
34. Задорожний І. Херувимські Миколи Леонтовича в контексті монодичної традиції. *Українська музика: науковий часопис*, ч. 1 (7) [засн. ЛНМА імені М.В.Лисенка; голов. ред. І. Пилатюк]. Львів, 2013. С.18–24.
35. Задорожний В., Кундрат Ю. Курс історії української культури (X – початок XXI ст.). Ужгород, 2009. 432 с.
36. Заранський В. Український скрипковий концерт. Львів, 2003. 222 с.
37. Зінькевич О. Музичне свідoctво буття. *Українська культура*. 2007. № 9. [До 70-річчя В. В. Сильвестрова].
38. Зоркіна К. Максим Березовський: трагедія та таємниця «українського Моцарта». URL: http://www.ji-magazine.lviv.ua/2017/M_Berezovskyj_Traged_ta_taymnyk_ukr_Motsarta.htm
39. Інформаційний сайт Національної спілки композиторів України. URL: <http://www.composersukraine.org>
40. Карась Г. В. Популяризація творчості Миколи Лисенка у міжвоєнній Чехо-Словаччині як фактор національно-культурної ідентифікації українців. *Україна. Європа. Світ Історія та імена в культурно - мистецьких рефлексіях: збірник статей і матеріалів наукових конференцій*. Київ, 2023. №6. С. 141-145. <https://journals.uran.ua/ukraine-europe-world/index>

41. *Карась Г. В.* Творча спадщина Бориса Лятошинського в музичній культурі діаспори. *Україна. Європа. Світ Історія та імена в культурно - мистецьких рефлексіях: збірник статей і матеріалів наукових конференцій.* Київ, 2020. №4. С.70-74. <https://journals.uran.ua/ukraine-europe-world/issue/view/17151/9875>
42. *Київське музикознавство: збірки статей.* Київ, 1998–2024.
43. *Кияновська Л.* Барвінський Василь Олександрович. *Золота книга української еліти.* Київ: Євроімідж, 2001. С. 276–277.
44. *Кияновська Л.* Денис Січинський, як центральна постать української композиторської богеми. *Українська музика.* Ч.3 (17).2015. С.67–79.
45. *Кияновська Л.* Еволюція галицької музичної культури ХІХ–ХХ ст. Тернопіль: Астон, 2000. 339 с.
46. *Кияновська Л.* Маловідома сторінка з життя Дмитра Бортнянського. *Український світ: спецвипуск,* 2000. С. 38 – 40.
47. *Кияновська Л.* Мирослав Скорик: людина і митець. Львів, 2008. 591 с.
48. *Кияновська Л.* Мирослав Скорик. Монографія. Харків: Вид-во «Фоліо», 2021. 120 с.
49. *Кияновська Л.* Михайло Вербицький як український романтик. *Український альманах 2000.* Варшава, 2000. С. 286 – 291.
50. *Кияновська Л.* Постмодерн як контрверсійний образ гіперінформативного простору сучасності. *Українська та світова музична культура. Сучасний погляд: зб. статей. Науковий вісник НМАУ.* Вип. 36, кн. 1. – Київ: 2005. С.12 – 20.
51. *Кияновська Л.* Празькі впливи в творчості В.Барвінського і М.Колесси. *Musica Galiciana.* Вип. ХІХ. Жешув: Вид-во Жешівського ун-ту, 2005. С.16–23.
52. *Кияновська Л.* Обрії творчості Віктора Камінського. *Український світ,* т. 19, спецвипуск, 2001. С.42–43.
53. *Кияновська Л.* Сад пісень Івана Карабиця. Київ: вид-во Дух і Літера, 2017. 286 с..
54. *Кияновська Л.* Син сторіччя Микола Колесса: монографія. Львів: Вид-во НТШ, 2003. 378 с.
55. *Кияновська Л.* Спадщина Василя Барвінського у сучасному національному середовищі. *Українська музика.* Львів, 2011. Ч.2. С.73–78.
56. *Кияновська Л.* Станіслав Людкевич і національна ідея. *Вісник НТШ.* № 1, 2004. С. 12.
57. *Кияновська Л.* Феномен Дмитра Бортнянського в контексті української і російської музичної культури. *Записки НТШ.* Том ССXLVII. Праці Музикознавчої комісії. Львів: Вид-во НТШ, 2004. С. 180–185.
58. *Кияновська Л.* Шопен і Барвінський. «Фридерик Шопен». *Науковий вісник ЛНМА.* Вип. 9. Львів: Сполом, 2000. С. 107–116.
59. *Кобрин Н. В.* Михайло Вербицький в українській історіографії до 1939 року. *Україна. Європа. Світ Історія та імена в культурно - мистецьких рефлексіях: збірник статей і матеріалів наукових конференцій.* Київ,

2020. №4. С.85-89. <https://journals.uran.ua/ukraine-europe-world/issue/view/17151/9875>
60. Козаренко О. В. Микола Лисенко — фундатор національної музичної мови українців. *Україна. Європа. Світ Історія та імена в культурно - мистецьких рефлексіях: збірник статей і матеріалів наукових конференцій*. Київ, 2023. №6. С. 156-159. <https://journals.uran.ua/ukraine-europe-world/index>
61. Коменда О. Постаць Миколи Леонтовича у світлі концепції творчого універсалізму. *Науковий вісник НМАУ*. Київ, 2017. Вип. 120: Історія музики: проблеми, процеси, персони. С. 225–252. URL: <http://esnuir.cenu.edu.ua/handle/123456789/13721>
62. Коменда О. Станіслав Людкевич – митець універсального обдарування. *Науковий вісник НМАУ*. Київ, 2019. Вип. 124. С. 151–160. URL: naukvisnyknmau.com.ua/article/download/165420/165555
63. Конькова Г. Спрага музики: паралелі і час спогадів (у 2-х частинах). Київ, 2002. Ч.1. 156 с.; Ч.2. 159 с.
64. Костюк Н. Микола Дмитрович Леонтович. *Наша Парафія*. 2017. URL: <http://www.parafia.org.ua/mediateka/kompozytory/mykola-dmytrovych-leontovych/>
65. Кругул А. Валентин Сильвестров: до питання еволюції творчості. *Матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Молодіжне музикознавство – 2024»*. Хмельницький, 2024 . С. 267–272.
66. Круліковська Т. Портрет Владислава Заремби крізь призму вокальної творчості. *Київське музикознавство*. 2019. №58. С.162-174
67. Кузик В. Лев Миколайович Ревуцький. Київ, 2011. 83 с.
68. Кузик В. Лев Миколайович Ревуцький. *ДМШ*. ua URL: http://musicschool.ucoz.ua/publ/kompozitory/ukrainskaja_muzyka/lev_mikolajovich_revuckij/5-1-0-10
69. Кузик В. Микола Леонтович. *Українська музична газета №3-4 (57-58)*. 2005. С. 19.
70. Кузнєцова О. Шкільний театр як засіб естетичного виховання в практиці вітчизняної школи. URL: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pspo/2006_9_1/doc_pdf/kyznecsova.pdf
71. Левкулич Є. Діалектика пам'яті та забуття в культурі: історична доля спадщини Сергія Борткевича. *Київське музикознавство*. Київ, 2018. Вип. 56. С.119–127. URL: http://glierinstitute.org/ukr/digests/056/14_Levkulich.pdf
72. Леонтович Микола Дмитрович. Українська педагогіка в персоналіях. Х – ХІХ століття /за редакцією О. В. Сухомлинської: навчальний посібник для здобувачів освіти вищих навчальних закладів, у двох книгах. Київ: Либідь, 2005. Кн. 1. С. 545–551. URL: http://www.spadshina.com/programs/vidatni-ukrayintsi/leontovich-mikola-dmitrovich/?_offset%5b0%5d=1&

73. Леонтьєв С.А. Своєрідність музики Бориса Лятошинського в аспекті втілення образу Кобзаря у фільмі «Тарас Шевченко». Лисенка. *Україна. Європа. Світ Історія та імена в культурно - мистецьких рефлексіях: збірник статей і матеріалів наукових конференцій*. Київ, 2021. №5. С.149-153. <https://journals.uran.ua/ukraine-europe-world/issue/view/17152/9876>
74. Лисенко М. В. Європейські витоки української диригентської школи і творчий шлях Миколи Лисенка. *Україна. Європа. Світ Історія та імена в культурно - мистецьких рефлексіях: збірник статей і матеріалів наукових конференцій*. Київ, 2021. №5. С. 160-165. <https://journals.uran.ua/ukraine-europe-world/issue/view/17152/9876>
75. Лисенко Л.В. Музично-поетичний діалог М.Лисенка і Лесі Українки Лисенка. *Україна. Європа. Світ Історія та імена в культурно - мистецьких рефлексіях: збірник статей і матеріалів наукових конференцій*. Київ, 2021. №5. С. 156-159. <https://journals.uran.ua/ukraine-europe-world/issue/view/17152/9876>
76. Лісецький С. Українська музична література: 6 клас. Вінниця, 2005. 125 с.
77. Ло Чже. Жанрово-стильові новації сучасного концерту для труби (на прикладі «Концерту-рапсодії» Євгена Станковича). *Україна. Європа. Світ Історія та імена в культурно - мистецьких рефлексіях: збірник статей і матеріалів наукових конференцій*. Київ, 2023. №6. С. 227-231. <https://journals.uran.ua/ukraine-europe-world/index>
78. Луніна Г. Його музика сповнена любові. *Музика*. 2007. № 1. С.11–13.
79. Луніна Г. Пам'яті Олега Киви. Київ, 2008. URL: <http://kievkamerata.org/rus/press-101>
80. Людкевич С. Дослідження, статті, рецензії, виступи /упоряд. Зіновія Штундер. Львів, 1999. Т.1. 495 с.; 2000. Т.2. 815 с.
81. Лятошинський М. Епістолярна спадщина: Листи 1914-1956 років /упор. М. Копица. Київ, 2002. 768.
82. Лятошинський Борис. *Наша парафія*. URL: <http://www.parafia.org.ua/person/lyatoshynskuj-borys>
83. Мадяр-Новак В. Зародження музичної фольклористики на Закарпатті. *Вісник Львівського університету: Серія мистецтво*. Вип.10. Львів, 2011. С. 64–89.
84. Мадяр-Новак В. Столітній маестро Дезидерій Євгенович Задор (1912-1985). *Українська музика*. Львів, 2012. Ч. 3–4. С. 98–106.
85. Мадяр-Новак В. 100 років Дезидерія Задора. *Закарпаття онлайн*, від 21 жовтня 2012 року. URL: <http://zakarpattya.net.ua/News/102271-100-rokiv-Dezyderiia-Zadora-FOTO>
86. Мадяр-Новак В. Юрій Костюк – подвижник української музики на Закарпатті та Східній Словаччині. *Українська музика: Науковий часопис /засн. ЛНМА імені М.Лисенка*. Львів, 2012. Число 1(3). С.47–58.
87. Мадяр-Новак В. Ужгородське державне музичне училище імені Д.Є.Задора: до 65-річчя навчального закладу. Ужгород, 2011. 24с.
88. Макара М. У швидкоплинності часу: до 110-річчя Миколи Колесси. *Українська музика*. Львів, 2013. Ч.3 (9). С.62–65

89. *Марценківська О.* Неофольклоризм як романтична тенденція в музиці Бориса Лятошинського. *Київське музикознавство* 2019. №58. С.127-148.
90. *Матеріали* про українських композиторів із Вікіпедії. URL: <http://uk.wikipedia.org/wiki/>
91. *Методична збірка* додаткових матеріалів з української музики: доповіді і статті для Здобувач освітиських лекторіїв, конференцій і семінарів-практикумів для викладачів ДШЕВ та ДШМ /уклад. Л. Скрипник. Сєверодонецьк, 2015. 65 с.
92. Микола Леонтович – Бах у хорівій музиці. *Аратта–Україна* від 13.12.2010. URL: http://aratta-ukraine.com/text_ua.php?id=1801
93. *Микола Леонтович*: Спогади, листи, матеріали /упор. В. Іванова. Київ: Музична Україна, 1982. 238 с.
94. *Микола Лисенко*: Листи. Київ: Музична Україна, 2004. 680 с.
95. *Мистецька освіта* в контексті Європейської інтеграції. Теоретичні та методичні засади розвитку. *Тези міжнародної науково-практичної конференції (30 червня – 2 липня)*. Київ, Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2004. 400 с.
96. *Мироненко А. М.* Вплив італійської школи на клавірну творчість Дмитра Бортнянського. *Україна. Європа. Світ Історія та імена в культурно - мистецьких рефлексіях: збірник статей і матеріалів наукових конференцій*. Київ, 2021. №5. С. 183-187. <https://journals.uran.ua/ukraine-europe-world/issue/view/17152/9876>
97. *Мистецька освіта в Україні: теорія і практика: колективна монографія* /О. П. Рудницька [та ін.]; заг. ред. О. В. Михайличенко, редактор Г. Ю. Ніколаї. Суми: СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2010. 255 с.
98. *Митровка М.* *Хорова культура Закарпаття*. Ужгород: Карпати, 2019. 272 с.
99. *Михайло Вербицький*. Симфонії: монографія /текст Л. Шевчук-Назар, упоряд. Р. Косар. Чернівці: Букрек., 2018. 120 с. іл.
100. *Мудрик В. Г.* Віктор Косенко і його родина: від таїнства хрещення до панахиди (за архівними матеріалами). *Україна. Європа. Світ Історія та імена в культурно - мистецьких рефлексіях: збірник статей і матеріалів наукових конференцій*. Київ, 2021. №5. С.187-192. <https://journals.uran.ua/ukraine-europe-world/issue/view/17152/9876>
101. *Музика*: Науково-популярний журнал з питань музичної культури. Київ, 1991–2021.
102. *Музична україністика: сучасний вимір* /відповід. ред. В. Кузик. Київ – Ніжин. 2010. 400 с.
103. *Музичне мистецтво* Київської Русі. *Каталог сайтів*. URL: http://shpargaloknet.ucoz.ua/load/khudozhnja_kultura/muzichne_mistectvo_kijivskoj_rusi/8-1-0-66
104. *Муха А.* Композитори України та української діаспори: довідник. Київ, 2004. 251 с.
105. *Назар Л. Й.* Первістки вітаїзму в галицькій музиці першої половини ХХ століття (на прикладі творчого дуумвірату Станіслава Людкевича та

- Василя Барвінського). *Україна. Європа. Світ Історія та імена в культурно - мистецьких рефлексіях: збірник статей і матеріалів наукових конференцій*. Київ, 2020. №4. С.132-136.
<https://journals.uran.ua/ukraine-europe-world/issue/view/17151/9875>
106. Назар-Шевчук Л. Вектор оновлення завдань і цілей музично-історичних дисциплін у спеціалізованій музичній освіті. *Гуманітарні студії НАКККиМ 2017: матеріали Міжнародної науково-теоретичної конференції* (Київ, 23 листопада 2017 р.). Київ: НАКККиМ, 2017. С. 194–197.
107. Назар-Шевчук Л. Розвиток української музичної освіти та виховання в Галичині першої половини ХХ століття. *Musica Galiciana*. Жешув, 2000. Т. 5. С. 231–245.
108. Назар-Шевчук Л. Статуси першості Василя Барвінського: світові винаходи та національні пописи. Львів, 2017 *Сайт ЛНМА імені М.Лисенка*. URL: <http://conservatory.lviv.ua/novyny-uk/ctatusy-pershosti-vasylya-barvinskoho-svitovi-vynahody-ta-natsionalni-popysy/>
109. Ніколаї Г. Українська фортепіанна музика як феномен культури ХХ століття. *Ars inter Culturas*. nr 1. 2010. С.121–132.
110. Новакович М. Мово-стиль Бориса Лятошинського як визначальна складова канону українського музичного модернізму: Методичні рекомендації до вивчення теми «Творчий портрет Бориса Лятошинського» у курсі історії української музики ХХ ст. Львів, 2012.
111. Новакович М. Микола Лисенко – знаний і незнаний. *Українська музика*. Ч.2 (8). 2012. С.193–195.
112. Новакович М. Микола Лисенко і романтичний канон української музики. *Українська музика*. Львів, 2012. Ч.2 (4). С.6–10.
113. Ольховський А. Нарис історії української музики /А. Ольховський , ред. Л. Корній. Київ: Муз. Україна, 2003. 512 с.
114. *Партесні концерти XVII–XVIII ст. з київської колекції /упоряд., розшиф., зведення в партитуру, наук. ред., вступн. ст. та комент. Н. О. Герасимової-Персидської*. Київ: Муз. Україна, 2006. 340 с.
115. Пархоменко Л. К.Г.Стеценко. Київ, 2009.
116. Павлишин С. Нездійснений Геній (до 150-річчя Дениса Січинського). *Українська музика*. Ч.3(17), 2015. С.62-67.
117. Пахомова Є. Втілення традицій містеріальної драми в оперному театрі ХХ-ХХІ століть (на прикладі хорової опери Лесі Дичко «Різдвяне дійство»). *Київське музикознавство*. Київ, 2014. С.105–117. URL: <http://www.glierinstitute.org/ukr/digests/049/14.pdf>
118. Петришина Т. В. Хоровий концерт доби класицизму: питання сольного вокального виконавства. *Україна. Європа. Світ Історія та імена в культурно - мистецьких рефлексіях: збірник статей і матеріалів наукових конференцій*. Київ, 2020. №4. С.159-161.
<https://journals.uran.ua/ukraine-europe-world/issue/view/17151/9875>
119. Прилепа О. П. Особливості сімейства мереж у гласових монодійних піснеспівах (за українсько-білоруськими ірмологіонами кінця XVI–XVIII

- століть). *Україна. Європа. Світ Історія та імена в культурно - мистецьких рефлексіях: збірник статей і матеріалів наукових конференцій. Київ, 2021. №5. С. 208-215.* <https://journals.uran.ua/ukraine-europe-world/issue/view/17152/9876>
120. *Пилипчук Р.* Музика XVI–XVII століть. *Історія української культури.* Т. 2. URL: <http://litopys.org.ua/istkult2/ikult246.htm>
121. *Пересунько Т.* Культурна дипломатія Симона Петлюри: «Щедрик» проти «руського мира». Місія Капели Олександра Кошиця (1919–1924). Київ. Видавничий дім «АртЕк», 2019. 312 с.
122. *Пересунько Т.* Світовий тріумф «Щедрика» – 100 років культурної дипломатії України (збірник архівних документів). Київ: вид-во «АртЕк», 2018. 200 с.
123. *Пицур Н.* Іштван Мартон: творчий портрет. Ужгород, 1998. 64 с.
124. *Професійна музична культура Закарпаття: Етапи становлення /упор. Л. Мокану.* Ужгород, 2005. I вип. 418 с.; 2010. II вип. 494 с.; 2016. III вип. 520 с.
125. *Пясковський І.* Поліфонія в хорових концертах Артемія Веделя. *Науковий вісник НМАУ.* Вип. 11: Постать Артема Веделя в історико-культурному контексті /заг. ред., упоряд., вст. ст. Т. Гусарчук. Київ, 2001. С. 93–105. URL: https://1drv.ms/u/s!AgefSEct0nnEi_pcx8saWXE01d-c2g?e=4rKJez
126. *Регуліч І. В., Науменко М. О.* Особливості формотворення драматургії хорового твору «Тече вода в синє море» Бориса Лятошинського. International scientific and practical conference. Venice. Italy, November 27–28, 2020. P. 235–239. <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/81/2040/4627-1?inline=1>
127. *Рак Я.* Творчий портрет Дезидерія Євгеновича Задора. Ужгород, 1997. 56 с.
128. *Ракочі В.* Рукописи не горять або Симфонія До-мажор Максима Березовського. *Студії мистецтвознавчі /Ін-т мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського.* Київ, 2018. Число 1. С. 45–54. URL: <http://sm.etnolog.org.ua/zmist/2018/1/45.pdf>
129. *Романюк Л. Б.* Денис Січинський — постать митця на тлі історичної доби (до 155-річчя від дня народження) // *Україна. Європа. Світ Історія та імена в культурно - мистецьких рефлексіях: збірник статей і матеріалів наукових конференцій. Київ, 2020. №4. С. 175-179.* <https://journals.uran.ua/ukraine-europe-world/issue/view/17151/9875>
130. *Родина* Колессів у духовному та культурному житті України кінця XIX – XX століття: Збірник наукових праць та матеріали /упор. А. Вовчак, І. Довгалюк. Львів, 2005. 469 с.
131. *Росул Т.* 150-річчя з дня народження М. М. Аркаса. *Календар краєзнавчих пам'ятних дат на 2003 рік.* Ужгород, 2002. С.27–28.
132. *Росул Т.* Музичне життя Закарпаття 20-30-х років XX ст. Ужгород, 2002. 208 с.

133. *Свіридовська Л.М.* Еволюція жанрів фортепіанної музики В. Косенка. *Вісник Запорізького національного університету* №1 (24), 2015. С.21–26. URL: <https://web.znu.edu.ua/herald/issues/2015/2015-ped-1.pdf>
134. *Семчишин М.* Тисяча років української культури. Київ, 1993. 550 с.
135. *Сікорська І.* Ківа Олег Пилипович. *Енциклопедія сучасної України*. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=11885
136. *Сікорська І. М.* Оперета «Гуцулка Ксеня» Ярослава Барнича: шляхи повернення. *Україна. Європа. Світ Історія та імена в культурно - мистецьких рефлексіях: збірник статей і матеріалів наукових конференцій*. Київ, 2021. №5. С.220–224. <https://journals.uran.ua/ukraine-europe-world/issue/view/17152/9876>
137. *Сильвестров В.* Дочекатися музики. Лекції-бесіди. За матеріалами зустрічей, організованих С. Пілютиковим. Київ, 2011. 376 с.
138. *Скорульська Р., Чуєва М.* Микола Лисенко. Дні і роки. Київ: Музична Україна, 2015. 744 с.
139. *Спогади про Станіслава Людкевича / упорядник С.Палишин*. Львів: ТеРус, 2010.200 с.
140. *Стадник Г.* Михайло Колачевський: розшуки і знахідки. Український інтернет-журнал «Музика». Київ, 2016. URL: <http://mus.art.co.ua/myhajlo-kolachevskyj-rozshuky-znahidky/>
141. *Степан О.* Розширення і поглиблення науково-теоретичної та практичної бази музично-теоретичних дисциплін. *Гуманітарні студії НАКККіМ – 2017: матеріали Міжнародної науково-теоретичної конференції* (Київ, 23.11.2017 р.). Київ: НАКККіМ, 2017. С.71–74.
142. *Степаненко М. Б.* Музично-історичні етюди: наукове видання. Київ: Гроно, 2012. 160 с.
143. *Стеценко Кирило Григорович.* Українська педагогіка в персоналіях: Навчальний посібник у 2-х кн./за ред. О. В. Сухомлинської. Київ: Либідь, 2005. Кн.1. С.558–564. URL: https://kraeznavstvo.at.ua/news/stecenko_kirilo_grigorovich/2012-09-26-101
144. *Стильові особливості циклу «Відображення» Б.Лятошинського* Бібліотека online від 22.12.2010. URL: http://bo0k.net/index.php?p=achapter&bid=22129&chapter=1_dsl
145. *Таранченко О. Г.* Микола Лисенко у дзеркалі цивілізаційних викликів епохи. *Україна. Європа. Світ Історія та імена в культурно - мистецьких рефлексіях: збірник статей і матеріалів наукових конференцій*. Київ, 2023. №6. С. 315-318. <https://journals.uran.ua/ukraine-europe-world/index>
146. *Таранченко О. Г.* Поезія Тараса Шевченка як фактор становлення творчої індивідуальності Бориса Лятошинського. *Україна. Європа. Світ Історія та імена в культурно - мистецьких рефлексіях: збірник статей і матеріалів наукових конференцій*. Київ, 2020. №4. С.208–211. <https://journals.uran.ua/ukraine-europe-world/issue/view/17151/9875>
147. *Тези міжнародних науково-практичних конференцій «Молоді музикознавці України»*. Київ, 1998–2024.

148. *Тетерюк Ю.* Особливості інтерпретації фортепіанних творів Анатолія Кос-Анатольського. Ужгород, 2011. 92 с.
149. *Тилик І.* Світоглядні аспекти хорової творчості Артемія Веделя у проекції на релігійно-філософські ідеї Григорія Сковороди. *Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*. Вип. 85: Духовна культура України: традиції та сучасність : зб. наук. ст. Київ, 2010. С. 190–209.
<https://1drv.ms/b/s!AgefSEct0nnEie0oJEauoBYKFoKUbg?e=hqyNWU>
150. *Ткачук А.* Колористико-виразові можливості фагота у другій симфонії Левка Ревуцького. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка*. Сер. Мистецтвознавство. Тернопіль : ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2010. № 1. С. 86–91. URL:
<http://dspace.tnpu.edu.ua/handle/123456789/20663>
151. *Українська музична література /упор. І. Казак*. Рівне, 2007. Ч.1–3.
152. *Українська музика: щоквартальник*. Львів, 2012–2024.
153. *Українська національна система виховання: конспект лекцій /автор-укладач Ю. Д. Руденко*, 1991. 48 с.
154. *Українське музикознавство: збірники статей*. Київ, 1964–2024.
155. *Холевінська Я. І.* Ключові компетентності як провідні принципи нової мистецької освіти України. *Гуманітарні студії НАКККіМ – 2017: матеріали Міжнародної науково-теоретичної конференції (Київ, 23 листопада 2017 р.)*. Київ: НАКККіМ, 2017. – С. 92–97.
156. *Чекан Ю.* Євген Станкович: три штрихи до портрета. *Часопис НМАУ*. 2013. № 4. С. 153–161. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chasopys_2013_4_39
157. *Чекан Ю.* Із хорової шевченкіани Валентина Сильвестрова (компаративний етюд). *Часопис НМАУ*. 2014. № 1. С. 61–70. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chasopys_2014_1_9
158. *Чекан Ю.* Сучасна соціокультурна ситуація і проблеми музичної освіти. *Українська музика*. 2013. Число 3. С. 41–53. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ukrmuzyka_2013_3_7
159. *Черкасов В.* Теорія і методика музичної освіти: навчальний посібник. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2014. 472 с.
160. *Шамаєва К. І.* «24 дитячі п'єси для фортепіано» Віктора Косенка в контексті європейської культури. *Україна. Європа. Світ Історія та імена в культурно - мистецьких рефлексіях: збірник статей і матеріалів наукових конференцій*. Київ, 2021. №5. С.247-249.
<https://journals.uran.ua/ukraine-europe-world/issue/view/17152/9876>
161. *Шамаєва К. І.* Микола Лисенко – фундатор української національної музичної освіти. *Україна. Європа. Світ Історія та імена в культурно - мистецьких рефлексіях: збірник статей і матеріалів наукових конференцій*. Київ, 2023. №6. С.360-365. <https://journals.uran.ua/ukraine-europe-world/index>
162. *Шевченко Л., Цан Джун.* Три прелюдії ор.38 Бориса Лятошинського: символістський початок творчості. *Київське музикознавство*. Київ. 2024. Вип. 2. С.62–71.

163. Шульгіна В. Українська музична педагогіка: підручник для здобувачів освіти вищих навчальних закладів. Київ: ДАКККиМ, 2008. 263 с.
164. Шуміліна О. Максиму Березовському присвячується *Музика*. №№1–2. 2021. С.12–15.
165. Шуміліна О. Поліфонія Артема Веделя (за матеріалами концертів з рукописного Автографа). *Laudatio*. Ювілейна збірка наукових статей на пошану професора Юрія Ясіновського. Львів, 2014. С. 58–68.
166. Шуміліна О. Сонатна форма в інструментальних творах Максима Березовського. *Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського*: наук. журн. Київ, 2020. № 1 (46). С. 6–16. URL: <http://chasopysnmau.com.ua/article/view/198489/198718>
167. Шуміліна О. А. Хто такий синьйор Veresciollo? *Україна. Європа. Світ Історія та імена в культурно - мистецьких рефлексіях: збірник статей і матеріалів наукових конференцій*. Київ, 2021. №5. С.257-261. <https://journals.uran.ua/ukraine-europe-world/issue/view/17152/9876>
168. Юзюк І. Опера «Довбуш» Станіслава Людкевича: роздуми після прем'єри. *Українська музика*. Львів, 2014. Ч.4 (14). С.54–58.
169. Юрченко М. Віднайдені чотириголосні хорові концерти Максима Березовського. *Березовський М. С. Віднайдені хорові твори*. Частина А : Концерти чотириголосні. Київ, 2018. С. 6–14. [Антологія Української музики. Серія А: Твори українських композиторів. Вип. 5].
170. Юрченко М. Хоровий концерт Максима Березовського «Прийдіте і видіте діла Божії»: виконавський аналіз. *Молодий вчений*. 2018. № 2 (54). С. 569–572. <https://1drv.ms/b/s!AgefSEct0nnEj9lnq4lQX4Hs64f7lQ?e=cJFxFe>
171. Юрченко М. Протоієрей Кирило Стеценко. *Духовна музика українських композиторів 20-х років ХХ ст./* ред. М. Юрченко. Київ, 2004; *Наша парафія*. URL: <http://www.parafia.org.ua/person/stetsenko-kyrylo-prot/>
172. Ядловська З. Артемій Ведель: музика душі та серця. *Мистецтвознавчі записки*: зб. наук. пр. Вип. 15 /Держ. акад. керівних кадрів культури і мистецтв. Київ: Міленіум, 2009. С. 18–23.
173. Якуб'як Я. Микола Лисенко і Станіслав Людкевич. Львів, 2003. 264 с.
174. Ясіновський Ю. Композиторська спадщина отця Михайла Вербицького в історичній ретроспекції: минуле, сучасне, майбутнє. *Українська музика*. Ч.3 (17). 2015. С.44–55.
175. Ясіновський Ю. Монографія Ольги Шуміліної. *Українська музика*. Ч.3 (13). 2014. С.123–127.
176. Ятло Л., Ятло Л. Духовна музика в творчості М. Д. Леонтовича. *Проблеми підготовки сучасного вчителя* № 6 (Ч. 2), 2012. С.273–278.

Публікації досліджень здобувачів освіти

Ужгородського музичного фахового коледжу імені Д. Є. Задора

177. Антонов М. Формування національної свідомості Миколи Лисенка (крізь призму спогадів М. Старицького). *III Всеукраїнська науково-*

- практична конференція «Молодіжне музикознавство – 2024»: Матеріали. Хмельницький, 2024. С.188–191 [наук. кер. В. В. Мадяр-Новак].
178. Антонов М. Євген Станкович крізь призму власних висловлювань. *XXIII Міжнародна науково-практична конференція «Молоді музикознавці»*: Тези. Київ, 2024. С. 14–16. <https://projekt.glieracademy.org/wp-content/uploads/2024/05/tezi-molmuz-2024-fin.pdf> [наук. кер. В. В. Мадяр-Новак].
179. Бойчук А. Дезидерій Задор – видатний західноукраїнський композитор ХХ століття: до століття від дня народження. *Тези XV Міжнародної науково-теоретичної Здобувач освітиської конференції «Молоді музикознавці України»*. Київ, 2013 [наук. кер. Мадяр-Новак В.В.].
180. Бучко В. Хорова творчість Володимира Волонтира. *Тези IX Всеукраїнської науково-теоретичної Здобувач освітиської конференції «Молоді музикознавці України»*. Київ, 2007 [наук. кер. Мадяр-Новак В.В.].
181. Варга Н. Цимбальний концерт Д.Задора. *Тези XV Міжнародної науково-теоретичної Здобувач освітиської конференції «Молоді музикознавці України»*. Київ, 2013 [наук. кер. Мадяр-Новак В.В.].
182. Вовчок Р. Постать К. Матезонського в музичній культурі Закарпаття. *XXII міжнародна науково-практична конференція «Молоді музикознавці» у рамках IV Міжнародного науково-творчого проєкту «Музична культура сучасності: від наукового осмислення до репрезентації»*. Тези. Київ, 2022. С.21–22 [наук. кер. В. В. Мадяр-Новак].
183. Годьмаш В. Хорова творчість Лесі Дичко: до 85-річчя миткині. *III Всеукраїнська науково-практична конференція «Молодіжне музикознавство – 2024»: Матеріали*. Хмельницький, 2024. С.205–210 [наук. кер. В. В. Мадяр-Новак].
184. Горзов Е. Столітній маестро: основні віхи життя і творчості Д.Задора. *Тези XV Міжнародної науково-теоретичної Здобувач освітиської конференції «Молоді музикознавці України»*. Київ, 2013 [наук. кер. Мадяр-Новак В.В.].
185. Грінченко А. Хорові обробки закарпатських народних пісень В. Волонтира. *Тези III Всеукраїнської науково-теоретичної Здобувач освітиської конференції «Молоді музикознавці України»*. Київ, 2001. С. 21–22 [наук. кер. Мадяр-Новак В.В.].
186. Дешко Л. Петро Петрович Матій – яскравий закарпатський співак (до 75-ліття від дня народження митця). *Матеріали I Регіональної науково-практичної Здобувач освітиської конференції «Молодіжне музикознавство - 2018»*. Хмельницький, 2018 [наук. кер. Мадяр-Новак В.В.].
187. Крегул, А. В. Сильвестров: до питання еволюції творчості. *III Всеукраїнська науково-практична конференція «Молодіжне музикознавство – 2024»: Матеріали*. Хмельницький, 2024. С.267–272 [наук. кер. В. В. Мадяр-Новак].

188. *Крегул Л.* Ніна Матвієнко: шлях до утвердження (світлій пам'яті співачки). *III Всеукраїнська науково-практична конференція «Молодіжне музикознавство – 2024»: Матеріали.* Хмельницький, 2024. С.273–277. [наук. кер. В. В. Мадяр-Новак].
189. *Кріль К.* «Секрети» української симфонії соль-мінор початку ХІХ століття. *Київське музикознавство.* Київ, 2005. Вип. 17. С. 87–91 [наук. кер. Мадяр-Новак В.В.].
190. *Кукурузова М.* Диригент. *Професійна музична культура Закарпаття.* Ужгород, 2005. Вип. 1. С. 148–152 [наук. кер. Мокану Л.М.].
191. *Лебедев В.* «Давидові псалми» Василя Гайдюка». *Тези XVII Міжнародної науково-теоретичної Здобувач освітиської конференції «Молоді музикознавці».* Київ, 2016. С. 62–64 [наук. кер. Мадяр-Новак В.В.].
192. *Лучков О.* Софія Дністрянська та її система навчання у фортепіанній школі Ужгорода (1930-х рр.). *XXII міжнародна науково-практична конференція «Молоді музикознавці» у рамках IV Міжнародного науково-творчого проєкту «Музична культура сучасності: від наукового осмислення до репрезентації».* Тези. Київ, 2022. С.60–61 [наук. кер. В. В. Мадяр-Новак].
193. *Маляр О. В. М. Гайдук «Український реквієм».* *Тези XVIII Міжнародної науково-теоретичної Здобувач освітиської конференції «Молоді музикознавці».* Київ, 2017. С.52–54 [наук. кер. Мадяр-Новак В.В.].
194. *Маляр О.* «Stabat Mater» Василя Гайдюка. *Матеріали I Регіональної науково-практичної Здобувач освітиської конференції «Молодіжне музикознавство – 2018».* Хмельницький, 2018. С.72–74 [наук. кер. Мадяр-Новак В.В.].
195. *Маркуш О.* Соната для фортепіано Дезидерія Задора. *Професійна музична культура Закарпаття.* Ужгород, 2005. Вип. 1. С. 211–216 [наук. кер. Мокану Л.М.].
196. *Мацола Р. В. М. Гайдук. Кантата «Послання».* *Тези XIX Міжнародної науково-теоретичної Здобувач освітиської конференції «Молоді музикознавці».* Київ, 2019 [наук. кер. Мадяр-Новак В.В.].
197. *Новикова О.* Музична культури закарпатського села сьогодні. *Тези V Всеукраїнської науково-теоретичної Здобувач освітиської конференції «Молоді музикознавці України».* Київ, 2003 [наук. кер. Новикова О.Ю.].
198. *Новикова О.* На перетині трьох європейських культур: життєвий і творчий шлях Ф. С. Якименка. *Тези VII Всеукраїнської науково-теоретичної Здобувач освітиської конференції «Молоді музикознавці України».* Київ, 2005. С.97–98 [наук. кер. Мокану Л. М.].
199. *Оленич К.* Композитор Віктор Теличко. *Професійна музична культура Закарпаття.* Ужгород, 2005. Вип. 1. С. 168–176 [наук. кер. Мокану Л. М.].
200. *Пеліна Г.* Жанр обробки народної пісні в творчості закарпатських композиторів 20-30-х років ХХ століття (на матеріалі новознайдених

- творів). *Тези VIII Всеукраїнської науково-теоретичної Здобувач освітиської конференції «Молоді музикознавці України»*. Київ, 2006. С.59–60 [наук. кер. Мадяр-Новак В.В.].
201. *Тимочко В.* Останні твори Йосипа Базела для струнного квартету. *Тези XVII Міжнародної науково-теоретичної Здобувач освітиської конференції «Молоді музикознавці»*. Київ, 2016. С. 124–126 [наук. кер. Мадяр-Новак В.В.].
202. *Тимчук Т.* Забуте ім'я Віри Ромішовської. *Тези XVI Міжнародної науково-теоретичної Здобувач освітиської конференції «Молоді музикознавці»*. Київ, 2014. С.176–177 [наук. кер. Мадяр-Новак В.В.].
203. *Ферменюк І.* Ужгородський період Анатолія Затіна. *Тези V Всеукраїнської науково-теоретичної Здобувач освітиської конференції «Молоді музикознавці України»*. Київ, 2003. С.132–133 [наук. кер. Мадяр-Новак В.В.].
204. *Фізер М.* Образ Д.Задора в опублікованих спогадах. *Тези XV Міжнародної науково-теоретичної Здобувач освітиської конференції «Молоді музикознавці України»*. Київ, 2013. С.162–164 [наук. кер. Мадяр-Новак В.В.].

Нотні матеріали

206. *Бортнянський Д.* Сокіл. Опера. Клавір. Лібрето Ф. Г. Лаферм'єра /пер., літ. ред. і післямова М. Стріхи; передм. Г. Ганзбурга, упоряд. А. Бондаренко. Київ ; Дрогобич, 2012. URL: <https://1drv.ms/b/s!AgefSEct0nnEjN5Wpf8iExlpn702cQ?e=gZYvH6>
207. *Бортнянський Д.* Три сонати для фортепіано (Сі-бемоль мажор, Фа мажор, До мажор). <https://1drv.ms/b/s!AgefSEct0nnEjZxSL0lqF6A8-3HT2w?e=nKNNq7>
208. *Дилецький М.* Хорові твори: партитура /упор., ред., вступ. ст. та комент. Ніни Герасимової-Персидської. Київ: Музична Україна, 1981. 153 с.
209. *Дичко Леся.* Хорові твори. Вип. 1 /упор., вступна ст. В.Грабовського. Дрогобич: П'освіт, 2016. 240 с.
210. *Дичко Леся.* Вокальні твори. Вип. 2/ упор., вступна ст. В.Грабовського. Дрогобич: П'освіт, 2020. 232 с.
211. *Коцан О., Сокач М.* Фортепіанні твори Дезидерія Задора з репертуару Міжнародних конкурсів піаністів імені Д.Є.Задора: навчально-методичний посібник. Ужгород: Ліра, 2024. 56 с.
212. *Максим Березовський.* Три симфонії / ред. Кирила Карабиця. Київ: Музична Україна, 2021. 104 с.
213. *Микола Леонтович.* Хорові твори. Київ: Музична Україна, 2019. 462 с.
214. *Українська фортепіанна музика ХХ–ХХІ ст.* /упор. Т.Рощина. Київ, 2018. Ч.1. 144 с.
215. *Українська фортепіанна музика ХХ–ХХІ ст.* /упор. Т.Рощина. Київ, 2018. Ч.2. 176 с.

216. *Українська фортепіанна музика ХХ–ХХІ ст.* /упор. Т.Рощина. Київ, 2018. Ч.3. 160 с.
217. *Хрестоматія української дожовтневої музики* /упор. О. Шреер-Ткаченко. Ч.1. Київ: Музична Україна, 1974. 270 с.; Ч.2. Київ: Музична Україна, 1976 . 298 с.; Ч.3. Київ: Музична Україна, 1980. 310 с.

Аудіо- та відеоматеріали

218. *Барвінський В.* Прелюд №1 <https://www.youtube.com/watch?v=Guy-hz8OCg8>
219. *Барвінський В.* Прелюд №2 <https://www.youtube.com/watch?v=4bC0ajGAhI4>
220. *Барвінський В.* Прелюд №3 https://www.youtube.com/watch?v=THpV6EeA_vU
221. *Барвінський В.* Прелюд №4 «Хорал» https://www.youtube.com/watch?v=pIr3ww_heCw
222. *Барвінський В.* Прелюд №5 <https://www.youtube.com/watch?v=keorpN3doqw>
223. *Березовський М.* Не отвержи мене. https://www.youtube.com/watch?v=y47bShYkh7k&ab_channel=%D0%92%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%B8%D0%BC%D0%B8%D1%80%D0%9E%D0%BB%D1%8C%D1%85%D0%BE%D0%B2
224. *Бортнянський Д.* Опера «Сокіл». Фестиваль «Музика в старому Львові». 2014. Наталія Свириденко – керівник проекту, партія клавесина. Оксана Петрикова – сопрано. Анастасія Арбузова – сопрано. Юлія Успенська – мецо-сопрано. Віктор Тетеря – тенор. Станіслав Трифанюк – баритон. Василь Бокоч – бас. Оксана Петрикова – сопрано. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=cyrghVtUCZA&t=1491s>
225. *Бортнянський Д.* Приїдіте, воспоім. <https://www.youtube.com/watch?v=WvZAnt0GEgU>
226. *Бортнянський Д.* Хоровий концерт №32 «Скажи ми, Господи, кончину мою» – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=ehlzgaBGYII>
227. *Ведель А.* Доколе, Господи <https://www.youtube.com/watch?v=fhKzepDFZLc>
228. *Гулак-Артемівський С.* Опера «Запорожець за Дунаєм». URL: <http://www.youtube.com/watch?NR=1&v=30xwPNHOB3Y&feature=endscreen>
229. «Десять нот, що змінили Україну». Фільм про Мирослава Скорика <https://www.youtube.com/watch?v=GCNV3E2qN64>
230. *Дилецький М.* Воскресенський канон https://www.youtube.com/watch?v=iIuA4RdOCak&ab_channel=VitaliyGR
231. *Дискохрестоматія: звукозаписи програмових творів з української музичної літератури для музичних училищ (упорядник В. В. Мадяр-Новак).* – Диски 1–4. – Ужгород, 1998–2024. – *На правах рукопису.*

232. *Дичко Л.* Чотири пори року.
<https://www.youtube.com/watch?v=i5q8m5oAPKM>
233. *Документальний фільм* про В.Сильвестрова. URL:
https://www.youtube.com/watch?v=k_RgkE0YNa0&ab_channel=AlessandroSashendorf
234. *Задор Д.* Конерт для фортепіано з оркестром
<https://www.youtube.com/watch?v=tdq9y33V520>
235. *Кияновська Л.* Максим Березовський – міф та реальність: лекція
https://www.youtube.com/watch?app=desktop&v=JBr5P4Pp-nM&ab_channel=%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%B3%D0%94%D1%83%D0%B4%D0%B8%D1%87
236. *Колачевський М.* Українська симфонія I–IV ч.
<https://www.youtube.com/playlist?list=PLOpMLyvBGQ8zCiuTFcORWmkAlbVVlupwl>
237. *Корчак В.* Українська музична література: музичний матеріал для слухання та аналізу
https://www.youtube.com/playlist?list=PLn78tbdlNU2mmU5-HrtUmyh_e5053ouaF
238. *Мартон І.* Меса. <https://www.youtube.com/watch?v=GfhcF650f0g>
239. *Михайло Вербицький.* Симфонії. CD mp3. Чернівці, 2018.
240. *Микола Леонтович та його «Щедрик»*
https://www.youtube.com/watch?v=1B_L5ctjy00
241. Лекція Кияновської про Вербицького
242. https://www.youtube.com/watch?v=8k51N7LcmRo&ab_channel=%D0%9E%D0%BB%D0%B5%D0%B3%D0%94%D1%83%D0%B4%D0%B8%D1%87
243. *Леонтович М.* Літні тони
https://www.youtube.com/watch?v=2H90_XJ6aUI
244. *Леонтович М.* Отче наш
<https://www.youtube.com/watch?v=C5xvvh2MZOY>
245. *Леонтович М.* Хорові обробки
<https://www.youtube.com/watch?v=rBr8noPZgwc>
246. *Лисенко М.* Верховино, ти світку наш
<https://www.youtube.com/watch?v=QhuJs8aLlh0>
247. *Лисенко М.* Наталка Полтавка (фільм, 1978).
https://www.youtube.com/watch?v=J0i0XnrZln0&ab_channel=%D0%9C%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B0%D0%AE%D1%80%D1%8C%D0%B5%D0%B2%D0%BD%D0%B0URL
248. *Лисенко М.* Ой одна я , одна
<https://www.youtube.com/watch?v=45e39RQ3E6k>
249. *Лисенка М.В.* Радуйся, ниво неполитая»
<https://www.youtube.com/watch?v=AxHbyrs8llc>
250. *Лисенко М.* Рапсодія №2 "Думка-Шумка" для фортепіано
<https://www.youtube.com/watch?v=z-SFKwpJMtA>

251. *Лисенко М.* Садок вишневий коло хати
<https://www.youtube.com/watch?v=WYrORT4zcSo>
252. *Лисенко М.* Тарас Бульба. URL <http://int.search-results.com/web?qsrc=2417&o=APN10645&l=dis&get=ds&q=>
253. *Людкевич С.* Кавказ <https://www.youtube.com/watch?v=dbGSKqNlv0c>
254. *Лятошинський* Відображення
<https://www.youtube.com/watch?v=o0PwzdAvzGw>
255. *Лятошинський Б.* Гражина <https://www.youtube.com/watch?v=xDM-N1Ux0Pg>
256. *Лятошинський Б.* Симфонія №3
https://www.youtube.com/watch?v=c3abzxh_1hU&ab_channel=myronyus
257. *Лятошинський Б.* Тече вода в синє море
<https://www.youtube.com/watch?v=1Mlu6cDCytw>
258. *Назар-Шевчук Л.* Лекція-концерт «Василь Барвінський та український модернізм». URL:
<https://www.youtube.com/watch?v=LxkEqRaIYCU&app=desktop>
259. *Ніщинський П.* Вечірниця, хор парубків Закувала та сива зозуля.
<https://www.youtube.com/watch?v=GwcrkQDgukE>
260. *Ревуцький Л.* Пісня <https://www.youtube.com/watch?v=Rwai26O-vmA>
261. *Ревуцький Л.* Симфонія №2. URL: <http://baseofmp3.com>
I частина
https://www.youtube.com/watch?v=Ki_z5VaM7tM&ab_channel=MikeTyson
II-III частини: <https://www.youtube.com/watch?v=79kam8vxgjk>
262. *Ревуцький Л.* Хустина <https://www.youtube.com/watch?v=UNE0oqFHiuM>
263. *Сильвестров В.* Симфонія №5
<https://www.youtube.com/watch?v=bakdjECOo9A>
264. *Сильвестров В.* Кітч-музика.
https://www.youtube.com/watch?v=kexceO2hASw&ab_channel=%D0%92%D0%B0%D1%81%D0%B8%D0%BB%D1%8C%D0%A8%D0%B5%D0%B2%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE
265. *Скорик. М.* Карпатський концерт
<https://www.youtube.com/watch?v=PFLsvC4pXGI>
266. *Станкович Є.* Камерна симфонія №3
<https://www.youtube.com/watch?v=UF2mkue4AfQ>
267. *Степовий Я.* Творчість
https://www.youtube.com/playlist?list=PLdPOA3TwJRcExzfYanlAzDeJkW_RVh9h3
268. *Стеценко К.* Кантата «Шевченкові»
<https://www.youtube.com/watch?v=UDdZtsPvoUU>
269. *Стеценко К.* Цар Горох <https://www.youtube.com/watch?v=D3L4WrQeZrI>
270. *Стеценко К.* Милість спокою
<https://www.youtube.com/watch?v=r3XICjYau1Y>
271. *Фаріон І.* Максим Березовський: український Моцарт. *Велич особистості.* URL: <https://www.youtube.com/watch?v=y-BD8Ln08qY>